

Spis treści

1. Wstęp	1
1.1. Uzasadnienie i wybór tematu	1
1.2. Cel i zakres pracy	1
2. Szkielety aplikacji - szkielety programistyczne	2
2.1. Rozwój szkieletów aplikacji dla WWW	2
2.1.1. Podwaliny szkieletów aplikacji	2
2.1.2. Historia i rozwój	2
2.2. Wzorce projektowe jako budulec szkieletów aplikacji	4
2.3. Znaczenie szkieletów aplikacji	4
2.3.1. Funkcjonalność szkieletów aplikacji	6
2.3.2. Problemy szkieletów aplikacji	6
2.4. Istniejące architektury szkieletów - realizacje wzorców programistycznych	6
3. Rola aplikacji internetowych	7
3.1. Informatyka jako nauka o przepływie informacji	7
3.2. Znaczenie informatyki w świecie biznesu	7
3.3. Aplikacje internetowe w biznesie	7
3.4. Przegląd internetowych szkieletów programistycznych	7
4. Zaplecze technologiczne - wykorzystane biblioteki	8
4.1. Spring Framework	8
4.1.1. Wykorzystanie możliwości Spring'a	9
4.1.2. Użyte moduły Spring'a	9
4.2. JPA - Java Persistence API	15
4.3. Hibernate - Object Relational Mapping	15
4.4. c3pO	15
4.5. QueryDSL	15
4.6. Ehcache	16
4.6.1. Warstwa abstrakcji Spring dla cache'owania obiektów	16
4.7. Apache Tiles	17
4.8. Jasper Reports/Dynamic Jasper	17
4.9. Dandelion Datatables	17
5. Aplikacja demonstracyjna	18
5.1. Opis aplikacji wspomagającej warsztat samochodowy	18
5.1.1. Funkcjonalność aplikacji	18
5.1.2. Architektura MVC	19

5.1.3. Plany rozwojowe	35
5.2. Diagramy UML, schemat bazy danych	38
5.2.1. Schemat bazy danych	38
5.3. Metryki kodu	40
5.3.1. Liczba linii kodu aplikacji	40
5.3.2. Java	41
6. Podsumowanie	45
Bibliography	46
Kody źródłowe	49

1. Wstęp

1.1. Uzasadnienie i wybór tematu

Od kilku lat obserwuje się wzrost znaczenie stron internetowych jako narzędzi pracy dla różnorodnych firm czy też przedsiębiorstw. Firmy produkcyjne, dystrybucyjne a także i sklepy korzystają z takich rozwiązań z uwagi na szybkość wymiany informacji i ich globalnego zasięgu, a także braku konieczności instalacji dodatkowych bibliotek jest niezaprzeczną zaletą. Nie można w tym miejscu zapomnieć także o korzyściach finansowych wynikających ze spójności sposobu dostarczenia. Obecnie jednym z najpopularniejszych zastosowań języka Java jest tworzenie komercyjnych aplikacji internetowych. Nie wystarczające są rozwiązania znane z początków tego języka w tym kontekście, z uwagi na wciąż rosnące potrzeby i wymagania klientów. Rezultatem tego były narodziny nowej gałęzi programów, a dokładniej ich zbioru - szkieletów aplikacji programistycznych, których głównym celem jest odciążenie programisty oraz wzrost jakości dostarczanych rozwiązań. Popyt generuje podaż - to zdanie jest wciąż bardzo aktualne ponieważ potrzeba lepszej jakości rozwiązań była motorem napędowym ich tworzenia i obecnie na rynku istnieje ponad 50 framework'ów otwarto źródłowych napisanych w języku Java i przeznaczonych dla pisania aplikacji JavaEE. Wybrany temat

In progress...

1.2. Cel i zakres pracy

Głównym celem pracy jest przygotowanie aplikacji internetowej z wykorzystaniem szkieletu aplikacji Spring, którego głównym zadaniem jest globalne wsparcie pracy przedsiębiorstwa zajmującego się naprawą oraz serwisowaniem samochodów, zarówno osobowych jak i ciężarowych. Szczególna uwaga zostanie poświęcona zagadnieniom związanym z tworzeniem efektywnego modelu danych oraz bezpieczeństwu wrażliwych danych takie jak dane osobowe, numery rejestracyjne oraz VIN pojazdów. Szczególna uwaga zostanie poświęcona rozpoznaniu i zaimplementowaniu mechanizmu wspierającego trzymanie historii zmian dla zagadnień takich jak historia własności pojazdu czy też zmian w profilach użytkowników.

In progress...

2. Szkielety aplikacji - szkielety programistyczne

2.1. Rozwój szkieletów aplikacji dla WWW

2.1.1. Podwaliny szkieletów aplikacji

Od momentu wynalezienia sieci internetowej znanej dzisiaj pod nazwą **WWW**¹ powstało, w i dalszym ciągu powstaje, wiele narzędzi pozwalających na projektowanie i tworzenie stron. Jest to jednocześnie przykład obrazujący prostą ideę będącą załączkiem wielu późniejszych wynalazków. Początkowo statyczne treści, a dokładniej sposoby ich dostarczania-programy były pisane w językach takich jak C oraz Perl. Okazało się to jednak niewystarczające ponieważ obecnie istnieje wiele rozwiązań dla wielu różnych języków, z których warto przytoczyć między innymi Django dla języka Python, ASP.NET[10] dla języka C, Zend. Framework dla języka PHP, ExtJS dla języka JavaScript, czy też ostatecznie Spring Framework dla języka Java. Motorem napędzającym rozwój tych narzędzi były niewystarczające interfejsy programistyczne oraz rosnące oczekiwania odbiorców w stosunku do serwowania treści dynamicznych, a nie statycznych[4].

books.bib

2.1.2. Historia i rozwój

Początek istnienia szkieletów aplikacji lub bardziej ogólnie szkieletów programistycznych sięga momentu kiedy pojawiły się pierwsze faktyczne aplikacje internetowe. Z drugiej strony sam język Java został zaprojektowany nie z myślą tworzenia rozbudowanych programów będących źródłem logiki dla stron internetowych. Pierwsza koncepcja tego języka jako sposobu tworzenia treści Internetu pojawiła się dopiero w z ideą *serwletów* w roku 1995, jeszcze przed wydaniem pierwszej wersji języka Java. Pierwsza działająca wersja **serwletów** pojawiła się z rokiem 1997, a jej twórcami byli pomysłodawcy James Gosling oraz Pavani Diwanji. Szybko okazało się jednak, że ta początkowo obiecująca idea jest niewystarczająca. Różnice paradygmatów związane z projektowaniem kodu warstwy widoku oraz kodu Javy oferującego funkcjonalność były zbyt duże. Długotrwała utrzymanie oraz modyfikacje istniejącego kodu okazywały się na dłuższą metę niemożliwe lub bardzo trudne[4].

Kolejnym krokiem były wprowadzenie szablonów, które w znaczący sposób usprawniły pracę programistów odpowiedzialnych za wizualną stronę aplikacji oraz tych odpowiedzialnych za generowanie dynamicznej jej treści. Mimo wszystko rozwiązanie to miało jedną

¹ WWW - World Wide Web jest to system dokumentów połączonych ze sobą hiperłączami dostępnymi przez sieć internetową

znaczącą wadę - wydajność. Początkowo implementacje opierały się na każdorazowym przeszukaniu kodu HTML w poszukiwaniu odpowiednich znaczników i zastępowaniu ich odpowiadającymi im wartościami. Takie podejście przestałoby być efektywnym z momentem kiedy z witryny zaczynało korzystać więcej niż 1 osoba, ponieważ dla każdego z kolejnych odwiedzających należało wykonać ten sam zestaw operacji aby pokazać gotową stronę. Parsowanie plików HTML zawierających znaczników generowało zbyt duże obciążenie zarówno w kontekście zużycia zasobów procesora jak i operacji I/O²[4].

```
<swf2:states flow="${flowRequestContext.activeFlow}">
  <jsp:useBean id="states" scope="page" type="java.util.List"/>
  <c:forEach items="${states}" var="state" varStatus="loop">
    <li>
      <span id="wiz-step-${state}" class="disabled">
        <swf:isStepRequired stateId="${state}" var="stateRequired"/>
        <c:if test="${stateRequired}">
          <i class="fa fa-star"></i>
        </c:if>
        <label class="stepNumber">${loop.index + 1}</label>
        <span class="stepDesc">
          <p><s:message code="wizard.step.label" arguments="${loop.index + 1}"/></p>
          <small><s:message code="wizard.${requestScope.wizardID}.${state}.desc"/></small>
        </span>
      </span>
    </li>
  </c:forEach>
</swf2:states>
```

Listing 1: *header.jsp* - plik JSP definiujący nagłówek **wizard** wykorzystujący język znaczników do tworzenia dynamicznej treści

Odpowiedzią oraz jednocześnie kolejnym krokiem ku szkieletom programistycznym stały się **JavaServer Pages**[7]. **JSP** dalej korzystały i wciąż korzystają z szablonów ale podejście jest zupełnie inne. Zamiast parsować stronę za każdym razem w poszukiwaniu znaczników, **JSP** są parsowane tylko na początku i następnie konwertowane do serwletów, a następnie wykonywane. Każde następne odwołanie do tego samego adresu nie powoduje ponownej kompilacji strony **JSP** do serwletu, ponieważ wykorzystywane jest ten skompilowany przy poprzednim odwołaniu. Niemniej korzystanie z takiego rozwiązania, mimo że rozwiązuje problemy związane z wydajnością, rodzi inne. Idea której głównym założeniem było pisanie plików HTML zawierających odpowiednie instrukcje do generowania treści dynamicznych przerodziło się w trudny do utrzymania i zrozumienia kod, gdzie wymieszane były elementy odpowiedzialne za logikę biznesową oraz warstwę widoku[4].

² Operacje dyskowe, na plikach, często określane mianem operacji Wejścia/Wyjścia

```

<%
    final StatelessSession statelessSession = HibernateBridge.getSessionFactory().openStatelessSession();
    final List<Unit> units = new ArrayList<>();
    List<?> data = statelessSession.getNamedQuery("getEmptyUnits").list();
    for (Object object : data) {
        if (object instanceof Unit) {
            units.add((Unit) object);
        }
    }
%>

<ul>
    <% for(final Unit unit : units) {%>
    <li>
        Jednostka <% unit.getName() %> jest pusta.
    </li>
    <% } %>
</ul>

```

Listing 2: Przykład wymieszania logiki biznesowej oraz warstwy widoku w pliku JSP

. Listing 2 obrazuje takie nadużycie. W poprawnym przykładzie pobranie listy pustych jednostek odbyłoby się poza plikiem JSP.

2.2. Wzorce projektowe jako budulec szkieletów aplikacji

Kolejnym krokiem w historii języka **Java** jako narzędzie do budowy stron internetowych okazały się wzorce projektowe. Będąc odpowiedzią na problemy wynikające z niepoprawnego korzystania z plików **JSP** stały się jednocześnie punktem pośredniczącym, gdzie następnym etapem były właściwe szkielety aplikacji jako praktyczne przykłady ich wykorzystania.

Za twórcę pojęcia **wzorzec projektowy** nie uznaje się żadnego programisty, ale wkładu Christopher’a Alexander’a nie sposób pominąć. Zauważył on, podczas swoich licznych podróży biznesowych, że architekci z wielu różnych krajów ergo całkowicie ze sobą niezwiązani, przejawiają tendencję do rozwiązywania podobnych klas problemów w równie podobny sposób. Owocem tego spostrzeżenia było wydanie książki traktującej o najlepszych praktykach dla osób jemu podobnych[12]. Mimo, że odnosił się on do problemów całkowicie niezwiązanych z programowaniem, jego idea została po raz pierwszy zaadoptowana dla kwestii programistycznych w roku 1994 przez Erich’a Gamma, Richard’a Helm, Ralph’a Johnson oraz John’a Vlissides w książce *Design Patterns: Elements of Reusable Object-Oriented Software*. Zdefiniowane w niej pojęcia wzorca stało się samo w sobie wzorem do tworzenia kolejnych.

2.3. Znaczenie szkieletów aplikacji

Internetowe szkielety aplikacji nie są same w sobie bibliotekami programistycznymi. Stanowią one raczej ich zbiór oraz nierzadko i narzędzi mających na celu ułatwienie programiście implementacji własnego rozwiązania. Bardzo często są one również praktyczną implementacją standardów i tzw. **best practices**³. Jest to szczególnie użyteczne ponieważ

³ Zalecane i pożądane sposoby realizacji często spotykanych problemów

nierzadko zdarza się, że programista popełnia błąd na pewnym etapie projektowania lub implementacji pewnego modułu, którego późniejsze konsekwencje wymagają stworzenia niepotrzebnego kodu, czego dałoby się uniknąć, gdyby podążano już wyznaczonymi ścieżkami. Prawdziwe w takim wypadku staje się również zdanie, że jeden błąd generuje kolejne, a te mogą być zależnym następnych. To czym są szkielety aplikacji u samego źródła ich istnienia jest zapobieganie takim sytuacjom poprzez proponowanie już gotowych modułów, które są przetestowane i ciągle modyfikowane przez doświadczonych osoby celem dostarczenia jeszcze lepszych rozwiązań[4].

Oprogramowanie zorientowane obiektowo jest doskonałym zobrazowaniem koncepcji wykorzystanie szkieletu jako fundamentu do budowy własnego rozwiązania. Na najniższym poziomie szczegółowości każdy program czy też moduł większej części jest zbiorem klas posiadającym jasno określony zbiór ról - obowiązków, a których obiekty współpracują ze sobą celem dostarczenia gotowego wyniku lub jego części. Wspólnie te obiekty reprezentują pewną koncepcję, dla której zostały utworzone. W kontekście framework'a dla aplikacji internetowych można więc wyróżnić klasy przeznaczone dla kooperacji z bazą danych, odpowiedzialnych za walidację informacji czy też pomocnych w momencie renderowania widoku. Warto nadmienić, że te zasady są równie ważne dla małych systemów, jak i dla dużych. Niemniej w pierwszym przypadku, gdzie poziom skomplikowania jest niski nie ma potrzeby definiowania wielu poziomów abstrakcji ułatwiających określenie czynności, jak na przykład wcześniej wymienione walidacje danych. Niestety z czasem, początkowo prosty system, staje się coraz bardziej skomplikowany i bardzo często programista nie jest już wtedy w stanie zapanować na chaosem oraz dostarczyć zuniifikowanego sposobu rozwiązywania powtarzalnych czynności. Z tego powodu dobry framework charakteryzuje się jasno, ale nie sztywno, zdefiniowanymi granicami między poszczególnymi zbiorami funkcjonalnymi. Wprowadzone poziomy abstrakcji, często więcej niż jeden dla pojedynczego celu jak na przykład sposób interakcji systemu i jego klientów, są wynikiem wieloletnich zmian podczas kiedy zidentyfikowano wiele wspólnych problemów i dla których znaleziono rozwiązanie w postaci ram projektowych czy też **best practices**, będących ostatecznie właściwą esencją znaczenia szkieletu aplikacji[13].

Dobrymi przykładami tutaj będą z pewnością warstwy abstrakcji dla obsługi operacji bazodanowych. Zawierając konkretne implementacje, które już posiadają funkcjonalność odpowiedzialną za wykonanie tychże operacji na praktycznie elementarnym poziomie, a zostawiając właściwą warstwę logikę w kontekście tworzonej aplikacji, odciążają one programistę od przysłowiowego wynajdowania koła od nowa. Praktyczną realizacją tej koncepcji jest na przykład **Spring Data**, które pozwala na napisanie kodu, którego głównymi zaletami będzie odseparowanie logiki biznesowej od wybranej bazy danych oraz wyraźny podział na klasy odpowiedzialne za operacje **CRUD** na danych, jak i te wykonujące operacje biznesowe. Inne przykłady to między innymi **EJB**

books.bib

czy też moduł innego szkieletu programistycznego **GWT**

books.bib

wykonującego identyczne zadanie. Warto nadmienić, że również warstwy odpowiedzialne za tworzenie i zarządzanie widokiem (warstwa prezentacji), czy też takie których nadrzędnym celem jest pośredniczenie między widokiem, a danymi są potencjalnymi kandy-

datami do wyodrębnienia pewnego zbioru funkcjonalności jako części składowych gotowe szkieletu aplikacji.

2.3.1. Funkcjonalność szkieletów aplikacji

Do najczęściej implementowanych funkcjonalności frameworków webowych należą:

- internacjonalizacja oraz lokalizacja tworzonych stron w dowolnym języku oraz wsparcia dla efektywnego przełączania między nimi
- wsparcia dla technologii widoku innych niż strony **JSP** lub takich, które je wykorzystują ale definiują inny sposób korzystania z nich
- integracja z językiem szablonów innym niż **JSTL**
- walidacja danych
- mapowanie żądań HTTP do tzw. **kontrolerów**⁴
- wsparcie dla popularnych języków transportu danych jak JSON czy też jego odpowiednik XML.

2.3.2. Problemy szkieletów aplikacji

Mimo że framework'i znacząco podnoszą jakość kodu aplikacji oraz obniżają późniejsze koszty jej utrzymania nie są doskonałym narzędziem. Większość niedociągnięć, które można zaobserwować związane jest z:

- *złożonością klas* - obiekty klas zaimplementowane w szkielecie aplikacji współpracują ze sobą, wielokrotnie w więcej niż jednym kontekście. Definiowania funkcjonalności danej klasy poprzez użycie pojedynczej klasy abstrakcyjnej lub interfejsu jest rozwiązaniem zbyt sztywnym ponieważ często większa część zdefiniowanych metod nie będzie wykorzystana w innym miejscu,
- *skupieniem się na szczególe* - w momencie projektowania klas, tj. kreowania późniejszego celu istnienia ich obiektów, zdarza się, że gubi się obraz całości zbyt skupiając się na poszczególnych przypadkach,
- *złożonością współpracy* - mechanizmy współpracy obiektów odpowiadających za, na przykład, komunikację klient-serwer mogą stać się zbyt skomplikowane,
- *trudnością użycia* - brak drobiazgowej dokumentacji może skutkować użyciem szkieletu w sposób niezamierzony przez jego tworców, co może skutkować implementowaniem tzw. **work arounds**⁵ lub błędami funkcjonalnymi[13].

2.4. Istniejące architektury szkieletów - realizacje wzorców programistycznych

⁴ Kontrolery należy rozumieć jako tzw. **POJO** które same w sobie są zwykłymi klasami, ale w kontekście framework'a nabierają konkretne znaczenie jako wykonawcy pewnej logiki właściwej dla danej aplikacji

⁵ Technika programistyczna, której celem jest naprawa jakiegoś błędu bądź uzyskanie zamierzonego celu podczas gdy używany framework lub biblioteka nie pozwalają na dotarcie doń.

3. Rola aplikacji internetowych

3.1. Informatyka jako nauka o przepływie informacji

Informatyka jest dziedziną wiedzy, której głównym zadaniem jest badanie przepływu informacji oraz samej informacji. Mówi się, że władzę ma ten, kto ma wiedzę. Nie można zaprzeczyć także, że informacja jest wiedzą. W takim rozumieniu informatyka stała się narzędziem, którego używa się obecnie w niemalże wszystkich dziedzinach życia ponieważ usprawnia ona przetwarzanie informacji, przechowywanie ich oraz modyfikowanie. W kontekście aplikacji internetowej nie można zapominać o podstawowym celu tej nauki, ponieważ program jest niczym więcej niż zbiorem nie znaczących linii kodu, jeśli nie może przetwarzać danych i na ich podstawie generować nowych.

In progress...

3.2. Znaczenie informatyki w świecie biznesu

Przedsiębiorstwa inwestowały, inwestują i najprawdopodobniej będą dalej inwestować ogromne sumy pieniędzy na specjalistyczne programy komputerowe całkowicie dopasowane do ich indywidualnych potrzeb, do ich profilu działalności czy też do procesu produkcyjnego. Wynika to z postępującej globalizacji oraz postępu technologicznego. Sam postęp jest tutaj elementem równie ważnym jak ograniczenie granic między państwami. Swoiste *perpetum mobile*, gdzie rozwój wiedzy napędza koniunkturę na coraz bardziej nowoczesne rozwiązania informatyczne, które z kolei znów napędza rozwój nauk, jest najlepszym przykładem znaczenia informatyki dla biznesu.

Świadczy to o sile informatyki jako dziedziny, której obecność w firmie, znacząco podnosi wartość i jakość dostarczanych produktów lub usług.

3.3. Aplikacje internetowe w biznesie

3.4. Przegląd internetowych szkieletów programistycznych

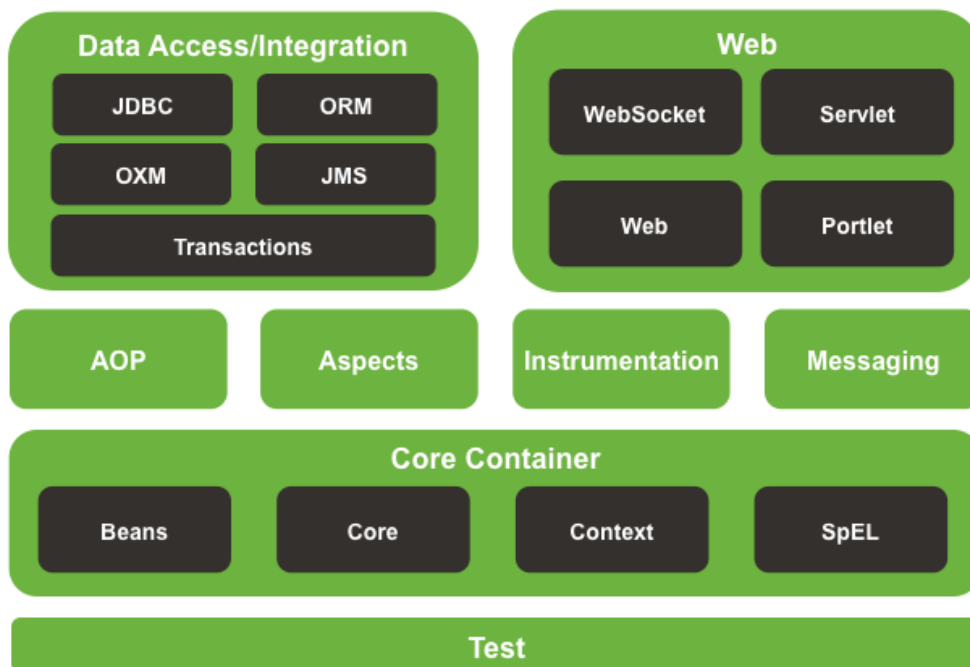
4. Zaplecze technologiczne - wykorzystane biblioteki

4.1. Spring Framework

Spring jest szkieletem tworzenia aplikacji w języku Java dla platformy Java (Standard Edition oraz Enterprise Edition). Jego największą zaletą jest lekkość szablonu, który nie wymusza konkretnego stylu programowania czy też zewnętrznych bibliotek do użycia, jednocześnie dając możliwość integracji praktycznie dowolnej biblioteki zewnętrznej. Dobrym przykładem jest mnogość opcji do wyboru w przypadku pisania warstwy widoku aplikacji webowej. Spring oferuje wsparcie czystego JSP (ze wsparciem tagów JSTL) jednocześnie dając możliwość użycia takich bibliotek jak Velocity, FreeMarker, XSLT czy Apache Tiles. Kolejnym ważnym punktem wartym wspomnienia, a będącym fundamentem na którym oparta jest aplikacja będąca jednym z podmiotów pracy inżynierskiej jest budowa framework'a. Poszczególne moduły zostały zaprojektowane tak, że mogą działać samodzielnie, dzięki czemu programista może wybierać je dowolnie, nie będąc zmuszonym do wyboru innych. Wykorzystane zostały więc następujące moduły:

Spring Framework Runtime

Rysunek 1: Kontener Spring wraz z modułami
źródło: [15]

4.1.1. Wykorzystanie możliwości Spring'a

Wykorzystanie szkieletu aplikacji **Spring** stanowi główną część praktycznej w rozumieniu użytych bibliotek oraz frameworków. Głównym powodem była mnogość opcji oferowanych przez sam framework oraz ogromna ilość technologii z którymi można było go zintegrować. Dzięki gotowemu wsparciu dla konwersji danych oraz ich walidacji udało się zaoszczędzić dużą ilość czasu.

4.1.2. Użyte moduły Spring'a

Spring Core Zgodnie z nazwą - **Spring Core** - jest to moduł podrzędny Spring' oraz jednocześnie jego główna część. Dostarcza funkcjonalności *IoC* oraz *Dependency Injection*.

Describe IoC and DI

Zawarte w nim implementacje wzorca fabryki, pozwalają na transparentne, z punktu widzenia programisty, tworzenie oraz korzystanie z **singletonów** - domyślny cykl życia tworzonych w kontenerze obiektów. *Context* stanowi rozszerzenie powyższego modułu o możliwości definiowania kontekstu aplikacji. Kontekst jest w tym wypadku tak naprawdę tym, co określa i zbiera informację o tym co w danym momencie w aplikacji działa. Niemniej

możliwe jest także tworzenie, a dokładniej pobieranie nowych obiektów z kontekstu, gdzie w przypadku kiedy one jeszcze nie istnieją - tworzenie ich. *SpEL* jest językiem wyrażeń pozwalających na dostęp czy też modyfikację danych poprzez napisanie wyrażenia **SpEL**, które zostanie następnie użyte, aby określić właściwy ciąg wykonania instrukcji zawartych w samym wyrażeniu. Jest to jednocześnie rozszerzenie **Unified Expression Language**, do którego dodano elementy właściwe dla framework'a Spring. Dzięki czemu programista może w łatwy sposób napisać wyrażenie, którego celem jest wywołanie pewnej metody z serwisu¹ istniejącego w kontekście. [3][15]. Ponadto *SpEL* jest zintegrowany z modułem **Spring**, którego głównym zadaniem jest konwersja z jednego typu na drugi. Dzięki temu nie ma potrzeby dokonywania jawnego rzutowania z jednego typu na drugi. Wystarczy jedynie zadeklarować konwerter lub użyć jednego z już istniejących. Aplikacja demonstracyjna używa języka wyrażeń na dwa sposoby. Pierwszym z nich jest jawne użycie, najczęściej występujące w warstwie widoku na stronach używających komponentów takich jak: **tabele** czy **strony obiektów**. Drugim jest niejawne użycie w definicjach **Web Flow**. Definicja konkretnego przepływu napisana jest w formacie XML. Niemniej nie byłaby ona użyteczna, gdyby nie zawierała elementów pozwalających na reagowania na pewne zdarzenie poprzez wywołania obiektów logiki biznesowej. Słowem kluczowym są tutaj **wywołania** pisane właśnie w **SpEL**.

Spring MVC MVC² jest wzorcem programistycznym właściwym dla implementowania warstwy interfejsu użytkownika, gdzie nacisk położony jest na ścisłe odseparowanie warstw **widoku, dostępu do danych** oraz **logiki biznesowej**. **Spring MVC** jest zorganizowany wokół centralnego servletu **DispatcherServlet** oraz klas z adnotacjami **@Controller** lub **@RestController** - **kontrolerów**. Adnotacje są implementacją konfigurowalnego mapowania adresów. Korzystając z takiego podejścia, programista nie jest zmuszony do definiowania kilku, bądź kilkunastu oddzielnych servletów, z których każdy odpowiada innemu przypadkowi użycia³ lub pisania własnego silnika, który pozwalał by na generyczne i automatyczne wywołania konkretnych metod lub klas w zależności od podanego adresu lub jego części. Oprócz kontrolerów, **DispatcherServlet** wspiera także klasy, których zadaniem jest implementacja walidacji obiektów używanych w formularzach. Same obiekty nie podlegają żadnym konkretnym regułom wymuszonym przez framework. Są to tak zwane **POJO**. Spring jest odpowiedzialny za ewentualne walidacja, transformacje (z/do XML'a lub JSON'a) lub konwersje. Ostatecznie programista nie jest zmuszony do wykorzystanie konkretnej warstwy widoku, ponieważ **Spring MVC** daje możliwości korzystania z wielu różnych widoków w wielu różnych kontekstach. Zależnie więc od przypadku użycia widok może być rozumiany jako zwykły plik JSP, jako część lub konkretny widok w technologii **Apache Tiles**, a nawet plik PDF. Ponadto istnieje wsparcie dla widoków ładowanych przez **Ajax**, co bezpośrednio przekłada się na zoptymalizowanie częściowe ładowania stron.

Spring Data - Spring Data JPA **Spring Data** jest praktycznym rozwiązaniem problemu związanego z implementacją warstwy dostępu do danych. Ów problem odnosi się

¹ Serwis, czyli klasa opatrzona adnotacją **@Service**

² **Model-View-Controller**

³ **Przypadek użycia** (ang. usecase) jest sposobem opisu wymagań aplikacji na poziomie interakcji między użytkownikiem końcowym (aktorem), a systemem

do pisania szablonowego kodu, którego głównym zadaniem jest wykonanie operacji określanych skrótem **CRUD**⁴. Przy jednoczesnym zapewnieniu prostoty użytkowania, bardzo wysokim poziomem abstrakcji jest to biblioteka dzięki której ilość właściwego kodu, a przez to jego efektywność, realizującego specyficzne wymagania danej aplikacji jest maksymalnie niska. Warto w tym miejscu zwrócić uwagę na generyczne API, które przekłada się na wspomniany poziom abstrakcji, dzięki któremu możliwe jest korzystanie z praktycznie dowolnego źródła danych przez zunifikowany interfejs. Nie ważne staje się, czy dane przechowywane są w bazie danych **MySQL** lub **Oracle**, czy też w bazach nierelacyjnych jako **Mongo**. Dzięki temu otrzymany kod jest wysoce przenośny, a zmiana źródła danych wiąże się jedynie z poprawkami w definicji modelu danych. Ponadto elementy takie ujednoliconą hierarchia wyjątków, rozszerzalność stanowią wspólnie o sile **Spring Data**.

Spring Data JPA jest pod modułem **Spring Data**, które zawiera klasy oraz interfejsy szczególnie użyteczne jeśli źródło danych aplikacji jest relacyjną bazą danych jak na przykład **MySQL**. Jednym z tych elementów są repozytoria. Repozytorium jest niczym innym jak obiektem w naszej aplikacji dzięki któremu uzyskujemy faktyczny dostęp do danych i możemy nimi zarządzać dzięki wspomnianym operacjom **CRUD**. Co ważniejsze pojęcie to jest znacznie szersze niż mogłoby się wydawać, zwłaszcza w kontekście operacji wyszukiwania. Poniższy przykład kodu pokazuje jedynie klasę **JpaRepository**. Istniejące tam deklaracje metod są jedynie rozszerzeniem tych zdefiniowanych w dwóch interfejsach, kolejne z siebie dziedziczących, z których **JPA Repository** rozszerza. Niemniej widać, że nawet na wyższym poziomie programiści **Spring Data** zadbali o bardzo wiele możliwych przypadków użycia, co przekłada się na końcową produktywność programisty.

```
@NoRepositoryBean
public interface JpaRepository<T, ID extends Serializable>
    extends PagingAndSortingRepository<T, ID> {

    List<T> findAll();

    List<T> findAll(Sort sort);

    List<T> findAll(Iterable<ID> ids);

    <S extends T> List<S> save(Iterable<S> entities);

    void flush();

    T saveAndFlush(T entity);

    void deleteInBatch(Iterable<T> entities);

    void deleteAllInBatch();

    T getOne(ID id);
}
```

Listing 3: **JpaRepository** interfejs dla operacji bazodanowych na relacyjnej bazie danych w **Spring Data**

. Ponadto programista nie jest zmuszony do implementacji takiego interfejsu, a jedynym jakie zadanie jest stworzenie własnego interfejsu, który będzie posiadał typy generyczne

⁴ **CRUD** - *Create-Read-Update-Delete* - zbiór czterech podstawowych funkcji w aplikacji korzystających z pamięci trwałej jako nośnika przechowywania danych, które umożliwiają zarządzanie nimi.

zgodne z jego przeznaczeniem. Klasa zostanie zaimplementowana podczas działania programu poprzez proxy. Repozytoria posiadają także inną bardzo interesującą cechę - automatyczne mapowanie metod na kwerendy. Jest to pewna alternatywa dla znanych ze standardu **JPA** nazywanych kwerend (named queries). Definicja zapytania SQL pobierana jest z nazwy metody, co oczywiście wymusza pewną konwencję nazewnictwa. Niemniej jest to koncepcja ciekawa i idealnie nadaje się do tworzenia zapytań odnoszących się do 1 lub 2 atrybutów danego obiektu. Wywołanie jest silnie typizowane dlatego programista ma pewność, że obiekt typu, który go interesuje zostanie zwrócony. Dla bardziej skomplikowanych kwerend istnieje możliwość zadeklarowanie metody i oznaczenia ją adnotacją *Query* z kodem JPQL[6] dla interesującego nas przypadku[9].

Jak widać **Spring Data** jest dobrze zaprojektowanym modulem, dzięki któremu programista może oszczędzić dużo czasu, którego potrzebowałby na przygotowanie całej warstwy abstrakcji potrzebnej do wykonywania wszelakiego rodzaju operacji, bez skupienia się na źródle swojego problemu - logice aplikacji.

Spring Security W momencie pisania aplikacji w technologii **Java EE**⁵ nie można zapomnieć o problemie nieautoryzowanego dostępu do strony lub do niektórych jej części. Sposób uzyskania takiej funkcjonalności jest zależny od kontenera w którym działamy. Inaczej to zagadnienie rozwiązywane jest w przypadku **Apache Tomcat**, a inaczej w przypadku **JBoss**. Oba z nich są serwerami aplikacji Javy, niemniej tak samo jak identyczny jest cel ich istnienia, tak samo różna jest implementacja kwestii autoryzacji. Dzięki **Spring Security** programista może korzystać z niezależnego od kontenera wysoce konfigurowalnego mechanizmu kontroli dostępu do zasobów. W tym miejscu warto nadmienić, że moduł można dostosować do korzystania weryfikacji użytkowników zarówno z wykorzystaniem bazy danych, stałej listy. Ponadto niewielkim nakładem pracy można dodać mechanizm kontroli znany pod nazwą **Access Control List**. Jest to koncepcja gdzie prawa dostępu (zarówno zapisu, odczytu czy też modyfikacji) związane są z konkretnym typem obiektu. Wszystkie wyżej wymienione cechy czynią **Spring Security** doskonałym wyborem do ochrony wrażliwych elementów aplikacji internetowej.

Spring HATEOAS [17] Jest to praktyczna implementacja paradygmatu znanego jako **HATEOAS - Hypermedia as the Engine of Application State** dla aplikacji wykorzystujących inny ze znanych koncepcji - **REST**. W przypadku **HATEOAS** duży procent funkcjonalności aplikacji jest oferowany w postaci hiperłączy powiązanych z obiektami. To co wyróżnia to podejście jest fakt, że klienci nie muszą znać funkcjonalności do momentu kiedy jest ona im prezentowana na stronie internetowej. Jest to możliwe ponieważ poza łączyami przekierowującymi lub uruchamiającymi konkretne funkcje z serwera przekazywana są etykiety, które w czytelny sposób sygnalizują efekt akcji. W kontekście **Spring HATEOAS** należy wspomnieć, że rozwiązane jest zintegrowane z **Spring Data** i korzysta z tzw. repozytoriów danych jako źródła przez które udostępnia akcje - łączy dla każdego z obiektów. Przykładowa odpowiedź w rozumieniu tego paradygmatu mogłaby wyglądać następująco:

⁵ Java Enterprise Edition

```

{
  "name"           : "John",
  "lastname"      : "Doe",
  "links"         : [
    {
      "rel" : "self",
      "href": "http://localhost/customer/1"
    },
    {
      "rel" : "parent",
      "href": "http://localhost/customer/1/parent"
    }
  ]
}

```

Listing 4: Przykładowa odpowiedź serwera na akcję w rozumieniu paradygmatu HATEOAS

Spring Web Flow

“Przemieszczenia się kogoś, czegoś, przekazywanie, obieg czegoś.”[14]

SWF⁶ jest szczególnie użyteczne gdy aplikacja wymaga powtarzalności tych samych kroków w więcej niż jednym kontekście. Czasami taka sekwencja operacji jest częścią większego komponentu co desygnuje je do wyodrębnienia ich jako re używalnego komponentu. Najlepszym przykładem użycia są w tym wypadku różnego rodzaju formularze służące do rejestracji użytkowników czy też kreatory nowych obiektów, gdzie umieszczenie wszystkich wymaganych pól na jednej stronie mogłoby zaciemnić obraz i uniemożliwić użytkownikowi zrozumienie działania. Z racji, że **SWF** jest modułem Spring, jest on w pełni zintegrowany z platformą **Spring MVC** 4.1.2 oraz silnikiem walidacji i konwersji, dzięki czemu programista nie jest zmuszony do tworzenia własnych rozwiązań tego typu.

Flow[16] - jest centralnym obiektem modułu, w którym definiowane są kolejne kroki przepływu. Dzięki deklaracywnemu językowi XML definicje są czytelne, a możliwości których dostarcza **SWF** pozwala na kreowania sekwencji w dowolny sposób, łączenie kroków z modelem danych, korzystania z podstawowych jak i zaawansowanych mechanizmów implementacji akcji. Akcje zawierają właściwą logikę biznesową dla konkretnej fazy działania, w której możemy definiowania operacje takie jak pobranie danych wejściowych czy też obsługa wyjątków.

```

<view-state id="entity" view="ui.wizard.NewReportWizard.PickEntity" popup="true">
  <on-render>
    <evaluate expression="pickEntityFormAction.setupForm"/>
  </on-render>
  <transition on="next" bind="true" validate="true" to="pickColumns">
    <evaluate expression="pickEntityFormAction.bindAndValidate"/>
  </transition>
  <transition on="cancel" to="cancel" history="invalidate"/>
</view-state>

```

⁶ Skrót od Spring Web Flow

Listing 5: *../NewReportWizard/flow.xml* - deklaratywna deklaracja stanu - kroku dla przepływu w rozumieniu **Spring Web Flow**

. Przykład ?? pokazuje kod XML, który definiuje jeden z kroków - stanów. Powyższy przykład korzysta z klasy `org.springframework.webflow.action.FormAction`. Przykładowo metoda `setupForm` może służyć między innymi do wprowadzenia danych wejściowych do kontekstu przepływu.

```
@Override
public Event setupForm(final RequestContext context) throws Exception {
    final MutableAttributeMap<Object> scope = this.getFormObjectScope().getScope(context);
    final Set<RBuilderEntity> entities = this.getReportableEntities(context);
    scope.put(ENTITIES, entities);
    scope.put(ASSOCIATION_INFORMATION, this.getReportableAssociations(entities));
    return super.setupForm(context);
}
```

Listing 6: *PickEntityFormAction#setupForm* - metoda `setupForm` wykorzystywana w definicji kroku ?? do umieszczenia danych w kontekście przepływu.

Spring Test Testowanie w aplikacjach, zarówno biznesowych, ale także i tych których zasięg ograniczony jest do lokalnych odbiorców, jest krytycznym punktem każdego programu. Test, w rozumieniu języków programowania, należy rozumieć jako kod, a dokładniej pojedynczą metodą lub ich zbiór, które wywołują inne metody i weryfikują poprawność zwróconych danych pod kątem zadanych danych wejściowych. Jeśli wyniki różnią się od oczekiwanych oznacza to, że test nie wykonał się poprawny. Dobry test jednostkowy charakteryzuje się:

- powinien być zautomatyzowany i wykonywalny wielokrotnie,
- powinien być łatwy w implementacji,
- raz napisany, powinien być wykorzystywany,
- nie powinien pozostawiać w testowanym systemie pozostałości swojego działania,
- powinien wykonywać się w miarę szybko.

[11].

Spring Test zostało stworzone aby uprościć proces testowania kodu aplikacji. Oferuje wsparcie dla wielu różnych framework'ów przeznaczonych do testów jednostkowych takich jak **JUnit** lub **TestNG**, czy też bibliotekami, których celem jest dostarczanie rozwiązań umożliwiających tak zwane *mockowanie*⁷.

Z racji tego, że omawiany tutaj moduł jest częścią **Spring Framework** należy wspomnieć o pełnej integracji z poszczególnymi funkcjami. Elementy takie jak wsparcie dla *Dependency Injection*, pozwalają pisać testy dla obiektów działających w środowisku **MVC** czy też serwisów bazodanowych⁸.

⁷ Mock - obiekt, który symuluje działanie prawdziwego obiektu. Tworzony jest aby kontrolować przebieg testu w symulowanych warunkach

⁸ Serwis bazodanowy - Klasa opatrzona adnotacją *Service*. Różni się ona od klas obsługujących operacje **CRUD** z uwagi na to, że ich głównym zadaniem jest dostarczanie funkcjonalności logiki biznesowej

4.2. JPA - Java Persistence API

JPA - Java Persistence API jest standardem określającym reguły opisu mapowania obiektowo-relacyjnego dla języka **Java**. W aplikacji demonstracyjnej **JPA** została zastosowana do: opisanie wszystkich obiektów należących do modelu danych na poziomie nazw tabel, nazw oraz ograniczeń kolumn oraz wzajemnych powiązań między różnymi obiektami, czyli innymi słowy relacji klucz główny-kłucz obcy na poziomie tabel w bazie danych. Użycie standardu jako sposobu specyfikacji modelu danych, zostało podyktowane wykorzystaniem tego samego standardu przez inne biblioteki, a w konsekwencji moduły aplikacji.

4.3. Hibernate - Object Relational Mapping

Wykorzystanie **Hibernate** w aplikacji jest w głównej mierze transparentne. Dzięki wykorzystaniu **Spring Data (4.1.2)** silnik ORM może zostać całkowicie wyłączony z operacji bazodanowych. Niemniej jego cecha jako wykonawcy mapowania obiektowo relacyjnego jest wciąż wykorzystywana. W swojej najnowszej wersji **Hibernate**, pomijając część wyjątkowych sytuacji specyficznych dla siebie, opiera się o standard **JPA(??)**. Takie podejście pozwala ponownie na zaprojektowanie modelu danych którego przenośność jest wysoka, a migracja do innego szkieletu aplikacji ORM ogranicza się do wybrania takiego, który obsługiwałby standard.

4.4. c3p0

c3p0 jest łatwą do użycia biblioteką zaprojektowaną dla **Java**, której głównym zadaniem jest realizacja postulatów zdefiniowanych przez specyfikacją **jdbc3**. Dzięki powyższej bibliotece można w łatwy sposób zdefiniować n - połączeń z bazą danych, gdzie kolejne z nich będą wykorzystywane jeśli kolejka żądań do innych będzie już pełna. Także elementy takie jak zarządzania zajętymi zasobami, ich zwalnianie są obsługiwane przez **c3p0**. Dzięki wsparciu dla szkieletu aplikacji **Spring** konfiguracja okazuje się trywialna i polega na zadeklarowaniu odpowiedniego **bean'a** w konfiguracji XML lub Java [2].

4.5. QueryDSL

QueryDSL jest projektem *OpenSource*, którego użyciu wynika z korzystania z **Spring Data JPA (4.1.2)**. Jego główną zaletą jest możliwość interakcji z bazą danych na wysokim poziomie abstrakcji, gdzie nie jest znane, ponieważ nie ma takiej potrzeby, z jakiego silnika bazy danych korzysta aplikacja. Ponadto, w porównaniu z API Hibernate, **QueryDSL** pozwala na konstruowania silnie typizowanych zapytań lub bardziej ogólnie kwerend **HQL**⁹ konstruowanych w oparciu o typ znakowy `JAVA.LANG.STRING`. Dzięki temu programista nie jest zmuszony do rzutowania oraz wcześniejszego sprawdzania, czy obiekt który chce

⁹ Hibernate Query Language - język kwerend SQL zorientowany obiektowo

uzyskać odpowiada jego wymaganiom. Podczas pracy z **QueryDSL** najistotniejszym elementem jest model, który generowany jest z modelu danych podczas kompilacji przez **ATP**. Ważną cechą meta modelu jest jego niezależność od faktycznie używanego silnika danych, a najważniejszą zaletą jest to, że uzyskanym efektem są zwykłe klasy Java, dzięki czemu programista ma możliwość konstruowania kwerend ze wsparciem uzupełniania składni.

4.6. Ehcache

Ehcache jest biblioteką *OpenSource* dostarczającą funkcjonalność pamięci podręcznej dla aplikacji Java oraz Java Enterprise. Główną zaletą posiadania takiego rozwiązania jest odciążanie bazy danych, ponieważ część zapytań oraz ich wyników zapisana jest w pamięci lub w systemie plików. Użyteczność tej biblioteki potwierdza zasada znana, jako **zasada Pareto**, czyli stosunku 80:20. Jeśli weźmiemy pod uwagę 20% obiektów (np. rekordów z bazy danych), które używane są przez 80% czasu działania aplikacji to używając pamięci podręcznych możemy poprawić wydajność aplikacji o koszt uzyskania 20% obiektów.

W ogólnym zarysie idea działania pamięci podręcznej opiera się na tablicy asocjacyjnej, gdzie każdemu z unikatowych kluczy odpowiada pewna wartość. Podczas umieszczania obiektu do pamięci obliczana jest unikatowa wartość klucza, po której owa wartość będzie identyfikowana. Samą pamięć można opisać jako, miejsce gdzie umieszcza się obiekty, które duplikują inne, ale do których dostęp jest bardziej długotrwały i wymaga dostępu np. do bazy danych, lub do obiektów, które są wynikami pewnych obliczeń. Podczas próby pobrania elementu z cache'u można mówić o pojęciu **hit** - element dla danego klucza zostaje znaleziony oraz o pojęciu **miss**, kiedy element o danym kluczu nie istnieje w pamięci podręcznej.[18]

4.6.1. Warstwa abstrakcji Spring dla cache'owania obiektów

W aplikacji demonstracyjnej **Ehcache** nie jest używany bezpośrednio, pomijając tworzenie domyślnych cache'ów. Cała funkcjonalność odnosząca się do ewentualnego pobierania, umieszczania oraz usuwania obiektów z odpowiadających im pamięci podręcznych realizowana jest na poziomie adnotacji:

Tabela 1: Adnotacje Spring opisujące poziom abstrakcji cache

Adnotacja	Funkcjonalność
<i>Cacheable</i> ¹⁰	Adnotacja odnosi się do konkretnej metody lub całej klasy (w tym wypadku wszystkich zdefiniowanych w niej metod) i wskazuje, że ich argumenty mają być użyte do obliczenia klucza a wartości zwracane przez te metody będą odpowiadać wartościom klucza. Faktyczne umieszczenie obiektu w pamięci podręcznej może być pominięte jeśli istnieje on już w cache'u
Następna strona...	

¹⁰ <http://docs.spring.io/spring/docs/4.0.0.RELEASE/javadoc-api/org/springframework/cache/annotation/Cacheable.html>

Tabela 1 – kontynuacja...

Adnotacja	Funkcjonalność
<i>CachePut</i> ¹¹	Działa podobnie jak powyższa adnotacja z tą różnicą, że każdorazowe wywołania metody opatrzonej tą adnotacją powoduje umieszczenie obiektu w pamięci podręcznej
<i>CacheEvict</i> ¹²	W przeciwieństwie to <i>CachePut</i> oraz <i>Cachable</i> wskazuje, że wywołania metody nią opatrzonej spowoduje usunięcie z pamięci podręcznej obiektu o danym kluczu

4.7. Apache Tiles

Apache Tiles to biblioteka umożliwiająca dekompozycję widoku aplikacji na wiele niezwiązanych ze sobą bezpośrednio elementów - płytek ¹³. Płytki można potem dowolnie łączyć w konkretne widoki definiując je na poziomie plików XML. Główną zaletą korzystanie z podejścia ze wzorca kompozycji jest wyeliminowanie powielania się elementów stron i zastąpienie ich szablonami gotowymi do użycia w dowolnym miejscu. Dodatkową zaletą użycia tej biblioteki było gotowe wsparcie dla modułu Spring'a – Spring Webflow^{??}, gdzie jedną z preferowanych technologii widoku jest właśnie Apache Tiles, a także możliwość prostszego wsparcia dla **partial rendering**¹⁴ stron, gdzie podczas przechodzenia do innego adresu w rzeczywistości zamiast ładować całość strony wraz ze wszystkimi plikami *CSS* oraz *JavaScript*, ładuje się jedynie konkretną zawartość.

4.8. Jasper Reports/Dynamic Jasper

4.9. Dandelion Datatables

¹¹ <http://docs.spring.io/spring/docs/4.0.0.RELEASE/javadoc-api/org/springframework/cache/annotation/CachePut.html>

¹² <http://docs.spring.io/spring/docs/4.0.0.RELEASE/javadoc-api/org/springframework/cache/annotation/CacheEvict.html>

¹³ Z angielskiego tiles może oznaczać płytkę, w kontekście technologii ApacheTiles należy rozumieć to wyrażenie, jako element, który można wykorzystać w dowolnym szablon

¹⁴ Partial rendering należy rozumieć, jako usunięcie konieczności przeładowania całej strony WEB, a jedynie jej konkretnej części.

5. Aplikacja demonstracyjna

5.1. Opis aplikacji wspomagającej warsztat samochodowy

Aplikacja przygotowana jako część praktyczna pracy dyplomowej powstała z uwagi na kilka czynników. Głównym powodem była chęć dostarczenia aplikacji, której zadaniem jest wsparcia dla przedsiębiorstwa prowadzącego warsztat samochodowy. Ponadto chęć poznania framework'a jakim jest **Spring**, zrozumienia zasad jakimi rządzi pisanie się dużej aplikacji zdecydowały o wyborze takiego, a nie innego tematu.

Nadrzędnym celem aplikacji jest wsparcia dla misji przedsiębiorstwa prowadzącego warsztat samochodowy zajmujący się serwisowaniem samochodów, prowadzącym naprawy oraz przegląd oraz dokonującym okresowych czynności eksploatacyjnych jak na przykład wymiana oleju czy filtrów. Z tego powodu w kolejnych modułach aplikacji została zrealizowana część zarówno serwerowa jak i kliencka, które dostarczają funkcjonalność pozwalających na tworzenie, edycję oraz usuwaniu obiektów biznesowych jak i również przeglądanie informacji o nich.

Duży nacisk został położony na zrealizowanie warstwy serwerowej z uwagi na jej krytyczne znaczenie. Jest ona odpowiedzialna za realizacji postulatów logiki biznesowej, zarządzania prawami dostępu, walidację i konwersję danych. Z uwagi na wymienione punkty wiele elementów zostało dopracowanych, a poszczególne autorskie implementacje pewnych problemów zastąpione lepiej przetestowanymi i wydajniejszymi bibliotekami lub framework'ami.

5.1.1. Funkcjonalność aplikacji

Istniejąca funkcjonalność aplikacji pozwala na:

1. dostęp do niektórych funkcji aplikacji dostępny jest jedynie dla osób upoważnionych:
 - aplikacja rozpoznaje czy użytkownik jest zalogowany czy nie dostosowując ilość dostępnych funkcji, w zależności od grupy (grup) w których użytkownik się znajduje,
 - na obecną chwilę weryfikacja następuje jedynie po adresie URI który uruchamia daną akcję
2. możliwe jest tworzenie nowych spotkań oraz raportów,
3. możliwe jest przeglądania terminarza spotkań,
4. istnieje generyczna warstwa stron obiektów domenowych, gdzie jedynym wymogiem jest istnienie obiektu w bazie oraz poprawność adresu

5.1.2. Architektura MVC

Aplikacja została zrealizowana w architekturze MVC. Architektura MVC jest znanym wzorcem projektowym szczególnie użytecznym w procesie projektowania warstwy widoku. Korzyści takie jak odseparowanie logiki biznesowej, warstwy modelu danych czy też ostatecznie faktycznej funkcjonalności aplikacji udostępnionej poprzez serwisy. Model danych jest odpowiedzialny za zamknięcie i przenoszenie danych. W rozumieniu omawianego paradygmatu widok służy jedynie do zaprezentowania danych. Warstwa środkowa - kontrolery jest często utożsamiana jak najważniejsza część z uwagi na jej położeniu. Kontrolery odbierają żądania wysyłane przez klientów i wywołania serwisów celem uzyskania danych do wygenerowania poprawnej odpowiedzi, aby mogły być zaprezentowane w warstwie widoku[5].

W użytym szkieletcie aplikacji - **Spring MVC**4.1.2 - model jest zbiorem *domain objects*¹, które przetwarzane są w warstwie serwisów (service layer), a zapisywane/odczytywane z bazy danych z wykorzystaniem warstwy bazodanowej. Widok jest najczęściej plikiem JSP, kompilowanym później do serwletu, zawierającym tagi JSTL.

Model - Warstwa danych

Warstwa modelu danych, domain objects, została zamodelowana z użyciem adnotacji 4.2 **JPA**. Użycie standardu stanowczo podnosi przenośność aplikacji i zwiększa możliwości modyfikacji kodu w późniejszych etapach rozwoju aplikacji. Wspomniane adnotacje byłyby bez znaczenia bez kolejnego frameworka. 4.3 **Hibernate**. Mimo że **Hibernate** został zaprojektowany do większej ilości celów, niż jedynie zarządzania serializacją oraz deserializacją obiektów z/do bazy danych, jest wykorzystywany jedynie w tym kierunku. Dostarczona funkcjonalność do tworzenia zapytań bazodanowych niestety ma kilka wad, które w kontekście aplikacji były nie do zaakceptowania. Po pierwsze tworzone kwerendy nie są typizowane co wymusza konieczność rzutowania typów i niskopoziomowych operacji na zwracanych strukturach danych. Na dłuższą metę jest to rozwiązanie nieefektywne i generuje zbyt dużą ilość zbędnego kodu, który można by zastąpić lepszym pochodzącym z innych bibliotek. Ostatecznie problematyczne zarządzanie sesją oraz błędy wynikające z przedwcześnie zamkniętej sesji lub nieistniejącej generują dalsze problemy w momencie serializacji danych do formatu przenośnego przez sieć internet takim jak na przykład JSON. Niemniej czynnikiem decydującym był brak możliwości integracji z pozostałymi modułami szkieletu aplikacji **Spring**.

Powyższe problemy zostały rozwiązane przy użyciu kolejnych bibliotek. Jest to praktycznie wykorzystanie reguły mówiącej o tym, żeby nie wynajdować koła od nowa. Poniższe punkty opisują wybrane biblioteki i korzyści jakie z tego wynikają.

Spring Data JPA Głównym celem jaki przyświeca istnieniu **Spring Data JPA** jest usprawnienie pracy z repozytorium danych niezależnie od jego rodzaju - baza relacyjna,

¹ **Domain Object** - obiekt biznesowy będący encją zawierającą informacje użyteczne z punktu widzenia logiki biznesowej w aplikacji wielopoziomowej

nierelacyjna. Ponadto programista zostaje odciążony od konieczności wykonywania powtarzalnych czynności i może skupić się na rozwiązywaniu faktycznego problemu.

Spring Data Envers Envers wspierają tak zwane wersjonowanie obiektów, dzięki któremu programista ma dostęp do pełnej, a także konfigurowalnej, historii ich zmian

QueryDSL Mimo że **QueryDSL** nie jest faktycznie modulem **Spring**'a, ani nie jest też bezpośrednio związana z firmą odpowiedzialną za niego, to jest na tyle interesująca, że doczekała się swojej integracji z nim. Wsparcie dla takich elementów jak silnie typizowane kwerendy, które można tworzyć bez znajomości języka SQL czy też nuzących i podatnych na błędy łączenia czy też dzielenia łańcuchów znakowych i ostatecznie znacznie niższa wrażliwość na zmiany przeprowadzane w modelu danych, czynią z tego frameworka wręcz idealną narzędzie do pracy z bazą danych. Ponadto wspomniana integracja ze szkieletem aplikacji **Spring** nie wymaga implementacji istniejących interfejsów czy też przerabiania swojego kodu. Jedyne co należy zrobić to rozszerzyć interfejs swojego repozytorium o ten odpowiedzialny za wywoływanie kwerend w rozumieniu **QueryDSL**, a Spring wykona resztę sam.

Model danych jest w niektórych przypadkach wersjonowany. Oznacza to, że dla wybranych obiektów **Hibernate** trzyma ich historię zmian w bazie danych. Modyfikacja każdego lub jedynie wybranych pól, jest to zależne od konfiguracji danego obiektu domenowego, powoduje nie tyle zapisywanie zmian do bazy co utworzenie nowych rekordów w tabelach:

- **revinfo** - zawiera następujące kolumny:
 - datę utworzenia rewizji
 - login użytkownika, który dokonał zmiany
- **revchanges** - zawiera następujące kolumny:
 - numer rewizji
 - nazwę (pełna nazwa klasy) modelu
- **nazwa_tabeli_history** - zawiera ona te pola, które został wybrane jako kandydaci do prowadzenia dziennika zmian dla danego typu obiektu domenowego

Model - Warstwa repozytoriów

Repozytoria w aplikacji demonstracyjnej są niczym więcej jak jedynie zdefiniowanymi w odpowiedni sposób interfejsami. Odpowiedni sposób oznacza, że dla każdego z nich, pierwszym interfejsem w drzewie dziedziczenia jest **REPOSITORY**. Jest to kluczowe ponieważ w ten sposób szkielet aplikacji **Spring** rozpoznaje repozytoria podczas skanowania **classpath** i tworzy z nich, poprzez zastosowanie proxy, konkretne obiekty dostępne później do użycia w sposób niejawni. Programista jest zobowiązany jedynie, w przypadku chęci skorzystania, do utworzenia w swojej klasie pola typu interfejsu, a właściwa referencja do obiektu zostanie umieszczona poprzez **dependency injection**. Poniższy przykład kodu pokazuje deklarację repozytorium.

```

@Qualifier(SCarMasterRepository.REPO_NAME)
@RestResource(rel = SCarMasterRepository.REST_REPO_REL, path = SCarMasterRepository.REST_REPO_PATH)
public interface SCarMasterRepository
    extends SBasicRepository<SCarMaster, Long> {
    String REPO_NAME = "CarMasterRepository";
    String REST_REPO_REL = "repo.carmaster";
    String REST_REPO_PATH = "car_master";

    @RestResource(rel = "byBrandAndModel", path = "brandAndModel")
    SCarMaster findByManufacturingDataBrandAndManufacturingDataModel(
        @Param("brand") final String brand,
        @Param("model") final String model
    );

    @RestResource(rel = "byBrand", path = "brand")
    Page<SCarMaster> findByManufacturingDataBrand(
        @Param(value = "brand") final String brand,
        final Pageable pageable
    );

    @RestResource(rel = "byModel", path = "model")
    Page<SCarMaster> findByManufacturingDataModel(
        @Param(value = "model") final String model,
        final Pageable pageable
    );

    @RestResource(rel = "byBrandOrModelContaining", path = "brandOrModel_contains")
    @Query(name = "byBrandOrModelContaining", value = "select cm from SCarMaster as cm where cm.manufacturingData.brand like %:arg")
    List<SCarMaster> findByManufacturingDataBrandContainingOrManufacturingDataModelContaining(
        @Param("arg") final String searchArgument
    );
}

```

Listing 7: **SCarMasterRepository** - interfejs repozytorium pokazujący użycie metod mapowanych na kwerendy oraz bardziej skomplikowanego zapytania z użyciem adnotacji QUERY

Repozytoria zostały dostosowane do wymagań aplikacji celem umożliwiania wyszukiwania obiektów w konkretnych rewizjach lub ich zakresach. Z tego powodu zostało wprowadzone abstrakcyjne repozytorium SREPOSITORY.

```

public interface SRepository<T, ID extends Serializable, N extends Number & Comparable<N>>
    extends SBasicRepository<T, ID>,
        RevisionRepository<T, ID, N> {
    /**
     * {@code findInRevision} returns {@link Revision} of the target underlying target entity in the given revision
     * described in {@code revision} param
     *
     * @param id
     *     id of the entity {@link org.springframework.data.domain.Persistable#getId()}
     * @param revision
     *     the revision number
     *
     * @return {@link Revision} for passed arguments
     *
     * @throws EntityInRevisionDoesNotExists
     * @see SRepository#findInRevisions(java.io.Serializable, Number[])
     */
    Revision<N, T> findInRevision(final ID id, final N revision);

    /**
     * {@code findInRevisions} does exactly the same job but for multiple possible {@code revisions}.
     *
     * @param id
     *     id of the entity {@link org.springframework.data.domain.Persistable#getId()}
     * @param revisions
     *     varargs with revision numbers
     *
     * @return {@link Revisions}
     */
    @SuppressWarnings("unchecked")
    Revisions<N, T> findInRevisions(final ID id, final N... revisions);

    Revisions<N, T> findRevisions(final ID id, final DateTime dateTime, final Operators before);

    /**
     * Returns how many revisions exists for given {@link org.springframework.data.domain.Persistable#getId()} instance
     *
     * @param id
     *     the id
     *
     * @return revisions amount
     */
    long countRevisions(ID id);
}

```

Listing 8: **SRepository** - abstrakcyjne repozytorium wspierające dostęp do rewizji

Z uwagi na to, że funkcjonalność tego interfejsu nie jest dostępna w klasach dostarczonych przez **Spring Data JPA**, musiałaby być ona zaimplementowana. Niemniej nie odniosło by to skutku bez wprowadzenie dodatkowo elementu - fabryki, która nadpisywała by proces tworzenia repozytoriów. Poniższa klasa **SREPOSITORIESFACTORYBEAN** działa wybiórczo, tj. dobiera konkretną implementację zależnie od faktycznego typu repozytorium. Rozstrzygającym kryterium jest czy dane repozytorium jest przeznaczone dla obiektów wersjonowanych czy też nie.


```

public class SRepositoriesFactoryBean<T extends SBasicRepository<S, ID>, S, ID extends Serializable>
    extends JpaRepositoryFactoryBean<T, S, ID> {

    private Class<?> revisionEntityClass;

    public void setRevisionEntityClass(Class<?> revisionEntityClass) {
        this.revisionEntityClass = revisionEntityClass;
    }

    @Override
    protected RepositoryFactorySupport createRepositoryFactory(final EntityManager entityManager) {
        return new SRepositoryFactory(entityManager, this.revisionEntityClass);
    }

    private static class SRepositoryFactory
        extends JpaRepositoryFactory {
        private static final Logger LOGGER = Logger.getLogger(SRepositoryFactory.class);
        private final Class<?> revisionEntityClass;
        private final RevisionEntityInformation revisionEntityInformation;
        private final LockModeRepositoryPostProcessor lockModePostProcessor;

        public SRepositoryFactory(final EntityManager entityManager,
            final Class<?> revisionEntityClass) {
            super(entityManager);
            this.lockModePostProcessor = LockModeRepositoryPostProcessor.INSTANCE;

            this.revisionEntityClass = revisionEntityClass == null ? AuditedRevisionEntity.class : revisionEntityClass;
            this.revisionEntityInformation = DefaultRevisionEntity.class
                .equals(revisionEntityClass) ? new AuditingRevisionEntityInformation() : new ReflectionRevisionEntityInformation(this.revisionEntityClass);

            if (LOGGER.isTraceEnabled()) {
                LOGGER.trace(String.format("Created %s with arguments=[em=%s,rec=%s,rei=%s]",
                    SRepositoryFactory.class.getSimpleName(),
                    entityManager,
                    this.revisionEntityClass,
                    this.revisionEntityInformation));
            }
        }
    }

    @Override
    @SuppressWarnings("unchecked")
    protected <T, ID extends Serializable> JpaRepository<?, ?> getTargetRepository(final RepositoryMetadata metadata, final EntityManager entityManager) {
        final JpaEntityInformation<T, Serializable> entityInformation = (JpaEntityInformation<T, Serializable>) getEntityInformation(metadata);
        final Class<?> repositoryInterface = metadata.getRepositoryInterface();
        SimpleJpaRepository<T, ID> repository;
        if (!ClassUtils.isAssignable(SRepository.class, repositoryInterface)) {
            repository = (SimpleJpaRepository<T, ID>) new SBasicRepositoryImpl<>(entityInformation, entityManager);
        } else {
            repository = (SimpleJpaRepository<T, ID>) new SRepositoryImpl<>(entityInformation, revisionEntityInformation, entityManager);
        }
        repository.setLockMetadataProvider(this.lockModePostProcessor.getLockMetadataProvider());
        return repository;
    }

    @Override
    protected Class<?> getRepositoryBaseClass(final RepositoryMetadata metadata) {
        final Class<?> repositoryInterface = metadata.getRepositoryInterface();
        if (!SRepository.class.isAssignableFrom(repositoryInterface)) {
            return SBasicRepositoryImpl.class;
        }
        return SRepositoryImpl.class;
    }
}

```

Listing 9: **SRepositoriesFactoryBean** - fabryka repozytoriów dla implementacji własnej funkcjonalności

Model - Warstwa serwisów

Serwisy stanowią w aplikacji element realizujący logikę biznesową. Nie odnoszą się one jednak jedynie do operacji na modelu danych. Również inne moduły aplikacji korzystają z własnych serwisów, jako miejsc gdzie funkcjonalność została zebrana i jest gotowa do użycia.

```
public interface SPersonService
    extends SService<SPerson, Long, Integer> {

    SContact<SPerson> newContactData(
        @NotNull
        final String contact,
        final long assignTo,
        @NotNull
        final SContact assignToContact) throws EntityDoesNotExistsServiceException;

    List<SPersonContact> findAllContacts(final Long idClient);

    List<SPerson> findByName(
        @NotNull
        final String firstName);

    List<SPerson> findByName(
        @NotNull
        final String lastName);

    SPerson findByEmail(
        @NotNull
        final String email);
}
```

Listing 10: **SPersonService** - interfejs serwisu dla modelu SPERSON

Serwisy zostały zaprojektowane aby korzystać z repozytoriów danych. Ma to swoje pozytywne skutki i nie jest wcale oznaką nadmiarowości kodu czy też jego duplikowania. Z uwagi na fakt, że serwisy odwołują się do danych poprzez interfejsy repozytorii, podnosi to znacząco możliwości późniejszych zmian w postaci silnika bazy danych. Dodatkową korzyścią jest podniesienie testowania interesujących funkcjonalności bez konieczności posiadania działającego połączenia z bazą danych.

Kontroler - Warstwa kontrolerów

Kontrolery stanowią spoiwo całej architektury MVC. Bez nich nie byłoby możliwe efektywne przekazywanie żądań do warstw modelu z wykorzystaniem innych warstw oraz nie można byłoby przekazywać odpowiedzi. W aplikacji demonstracyjnej warstwa kontrolerów nie wyróżnia się niczym szczególnym są to tak zwane **POJO** oznaczone odpowiednimi adnotacjami zarówno na poziomie samych klas jak i poszczególnych metod, które dopiero w kontekście szkieletu aplikacji **Spring** nabierają właściwego znaczenia.

Widok - Warstwa widoku

Warstwa widoku została zaprojektowana z wykorzystaniem standardowej biblioteki tagów **JSTL** oraz plików **JSP**. Niemniej z uwagi na powtarzalność większości elementów na

stronie stało się nieefektywne, aby powtarzać pewne stałe elementy w każdym pliku JSP lub opierać się na względnych ścieżkach podczas zawierania innych plików **JSP** w innych. Doskonałym rozwiązaniem okazało się skorzystanie z biblioteki **Apache Tiles 4.7**. **Tiles** rozumiane są tutaj jako podstawowe elementy, z których można składać gotowy widok dostępny później pod konkretną nazwą, którą można zwrócić w kontrolerze Spring.

```
<tiles-definitions>

  <definition name="ui.core.Page" template="/ui/core/page.jsp">
    <put-attribute name="head" value="ui.meta.Head"/>
    <put-attribute name="css" value="ui.meta.head.CSS"/>
    <put-attribute name="js" value="ui.meta.head.JS"/>
    <put-attribute name="navigator" value="ui.nav.Navigator"/>
    <put-attribute name="header" value="/ui/core/c-header.jsp"/>
    <!-- to override by concrete page -->
    <put-attribute name="content" value="" />
    <!-- to override by concrete page -->
  </definition>

</tiles-definitions>
```

Listing 11: Definicja *tile* - podstawowy element widoku w rozumieniu technologii Apache Tiles

Listing ?? pokazuje deklarację abstrakcyjnej *plytki*. Abstrakcyjność jest tutaj kwestią umowną ponieważ można by tę *plytkę* zwrócić z kontrola i została by ona zrenderowana do poprawnego widoku HTML. Elementem, który jest w tej definicji zadeklarowany, lecz nie zdefiniowany jest *content* - faktyczna zawartość danej strony. Mimo to plik **JSP** odpowiadający tej płytce zawiera kod, który umieści ją w ostatecznej strukturze DOM.

```

<%@ page session="true" language="java" contentType="text/html; charset=UTF-8" pageEncoding="UTF-8" %>
<%@ taglib prefix="s" uri="http://www.springframework.org/tags" %>
<%@ taglib prefix="tiles" uri="http://tiles.apache.org/tags-tiles" %>
<%@ taglib prefix="security" uri="http://www.springframework.org/security/tags" %>
<%@ taglib prefix="c" uri="http://java.sun.com/jsp/jstl/core" %>

<!DOCTYPE html>
<html>
<head>
    <tiles:insertAttribute name="head"/>
    <tiles:insertAttribute name="css" flush="true"/>
    <tiles:insertAttribute name="js" flush="true"/>
</head>
<body class="tundra">
<div id="page">
    <div class="content-wrapper midway-vertical midway-horizontal">
        <header id="header" class="main">
            <s:message code="label.dashboard.header" htmlEscape="true" var="headerLabel"/>
            <p>${headerLabel}</p>

            <div id="authentication-control">
                <security:authorize access="isFullyAuthenticated()" var="userAuthenticated"/>
                <c:choose>
                    <c:when test="${!userAuthenticated}">
                        <tiles:insertDefinition name="springatom.tiles.auth.action.login" flush="true"/>
                    </c:when>
                    <c:otherwise>
                        <tiles:insertDefinition name="springatom.tiles.auth.action.logout" flush="true"/>
                    </c:otherwise>
                </c:choose>
            </div>
        </header>
        <tiles:insertAttribute name="header"/>
        <div class="content">
            <tiles:insertAttribute name="content"/>
        </div>
        <footer id="footer" class="main">
            <p>Footer goes here</p>
        </footer>
    </div>
    <tiles:insertAttribute name="navigator"/>
</div>
</body>

```

Listing 12: Plik JSP odpowiadający płytce ??

Widok - Warstwa komponentów

W momencie realizacji części praktycznej okazało się konieczne stworzenie oddzielnego modułu, którego zadaniem byłaby budowa struktury obiektów interfejsu użytkownika po stronie serwera w sposób generyczny z uwagi na dużą ilość obiektów biznesowych. Specjalnie zaprojektowany interfejs **ComponentBuilder**, będąc korzeniem całej hierarchii klas, wyznacza zakres obowiązków wszystkich klas go implementujących.

```

public interface ComponentBuilder<COMP extends Serializable> {

    String getId();

    Class<?> getBuilds();

    ComponentBuilds.Produces getProduces();

    ComponentDataResponse<?> getData() throws ComponentException;

    COMP getDefinition() throws ComponentException;

    void init(ComponentDataRequest componentDataRequest);
}

```

Listing 13: **ComponentBuilder** - korzeń hierarchii modułu komponentów, który wyznacza rolę tego rodzaju obiektów w systemie.

Szczególnie ważne są tutaj następujące metody:

- **ComponentBuilder#getId()** - wywołanie następuje w momencie kiedy użytkownik otwiera stronę, w strukturze DOM, gdzie zapisana jest informacja o obiekcie biznesowym pobrana z aktualnego adresu URL.
- **ComponentBuilder#getData()** - jest to metoda zaprojektowania do wygenerowania asynchronicznej odpowiedzi **Ajax** na żądania pobrania gotowego widoku renderowanego komponentu.

Komponenty istnieją w dwóch różnych wariantach. Wariant 1 służy do generowania stron dla obiektów biznesowych, zwanych dalej **info page**, natomiast zadaniem wariantu drugiego jest generowanie zarówno konfiguracji jak i danych dla tabel. Oba rodzaje zostały zaprojektowane, aby zminimalizować ilość potrzebnych do przesłania danych. Powodem istnienia dwóch odmiennych klas jest odmienność konstrukcji zwykłej strony HTML od tabeli. Dodatkowo w przypadku tabeli pewne charakterystyczne elementy, takie jak zmienne opisujące zachowanie kolumn czy też całej tabeli wymuszone zostały przez zastosowanie biblioteki **Dandelion Datatables**4.9.

Elementem, który kontroluje całość jest kontroler, czyli klasa będąca implementacją funkcjonalności architektury MVC, znajdującą się między modelem danych, a widokiem. Z uwagi na dwa oddzielne odnogi **ComponentBuilder**ów w strukturze dziedziczenia oraz odmiennych wymogów co do konstrukcji końcowego widoku prezentowanego użytkownikowi, istnieją także dwa kontrolery. Jeden z nich został zaprojektowany specjalnie dla **info page**, gdzie rolą drugiego jest umożliwić generowanie tabel.

Poniższe listingi pokazują implementacje metod w warstwie kontrolerów odpowiednio wywołujących funkcje **ComponentBuilder#getData()** oraz **ComponentBuilder#getId()**.

```

@RequestMapping(value =("/{path}/{id}", method = RequestMethod.GET)
public ModelAndView getInfoPageView(@PathVariable("path") final String path,
                                     @PathVariable("id") final Long id) throws InfoPageNotFoundException {
    LOGGER.debug(String.format("/getInfoPageView/path=%s/id=%s", path, id));
    final SInfoPage page = this.getInfoPageForPath(path);
    if (page != null) {
        LOGGER.trace(String.format("Resolved infoPage => %s for path => %s", page, path));
        final ModelMap modelMap = new ModelMap();

        modelMap.put(InfoPageConstants.INFOPAGE_PAGE, page);
        modelMap.put(InfoPageConstants.INFOPAGE_VIEW_DATA_TEMPLATE_LINK, this.getViewDataTemplateLink());
    }
}

```

```

        return new ModelAndView(
            this.getViewForPage(page),
            modelMap
        );
    }
    throw new InfoPageNotFoundException(path);
}

```

Listing 14: Obsługa żądania w kontrolerze, które wywołuje metodą **ComponentBuilder#getDefinition()**

dla **info page**

```

@ResponseBody
@RequestMapping(value = "/data/{id}")
public DatatablesResponse<?> getBuilderData(
    @PathVariable("id") final String builderId,
    final ComponentTableRequest tableRequest,
    final WebRequest request) throws ControllerTierException {
    LOGGER.info(String.format("/getBuilderData -> builder=%s, tableRequest=%s", builderId, tableRequest));

    final ComponentBuilder<?> builder = this.builders.getBuilder(builderId, new ModelMap(ComponentConstants.REQUEST_BEAN, tableRequest));
    try {
        if (builder != null && builder instanceof TableComponentBuilder) {
            LOGGER.trace(String.format("Found builder %s:%s:%s", builderId, builder.getId(), builder.getBuilds()));
            return DatatablesResponse.build((DataSet<?>) builder.getData().getValue(), tableRequest.getCriteria());
        }
    } catch (Exception e) {
        LOGGER.error("/getBuilderData threw exception", e);
        throw new ControllerTierException(e);
    }
    return null;
}

```

Listing 15: Obsługa żądania w kontrolerze, które wywołuje metodą **ComponentBuilder#getData()**

dla tabeli

Model/Widok - RBuilder

RBuilder jest praktyczną realizacją, będącej na wczesnym etapie realizacji, koncepcji zaprojektowania generycznego silnika raportowania dla aplikacji internetowej. Głównymi założeniami tego komponentu są:

- możliwość generowania raportów przez użytkowników systemu,
- możliwość zapisywania raportów do bazy danych celem późniejszego ich użycia,
- możliwość edycji istniejących raportów,
- możliwość usuwania istniejących raportów,
- wsparcia dla zabezpieczenia akcji możliwych do wykonania na raportach,
- eksport raportów do formatów:
 - PDF
 - XLS
 - HTML
 - CSV

Jest to obecnie najbardziej skomplikowany komponent aplikacji, którego złożoność jeszcze wzrosła, z uwagi na założenie, że raporty mogą być definiowane przez użytkowników.

Definiowanie raportu przebiega według następujących kroków:

1. Użytkownik wybiera z listy tabele dla których chce wygenerować raport,
2. Dla wybranych tabel użytkownik wybiera kolumny oraz typy w jakich chce aby zostały one zrenderowane,
3. Użytkownik podaje informacje takie jak:
 - nazwa
 - opis
4. Sterowanie jest przekazywane do serwisu odpowiedzialnego za:
 - zdecydowanie o rodzaju raportu: dla jednej tabeli, dla wielu tabel,
 - utworzenie obiektu domenowego raportu zawierającego informacje takie jak tytuł,
 - utworzenie, kompilacja i zapisanie zserializowanego obiektu klasy **DynamicReport** do systemu plików,
 - zwrócenie sterowania do **Spring Web Flow**

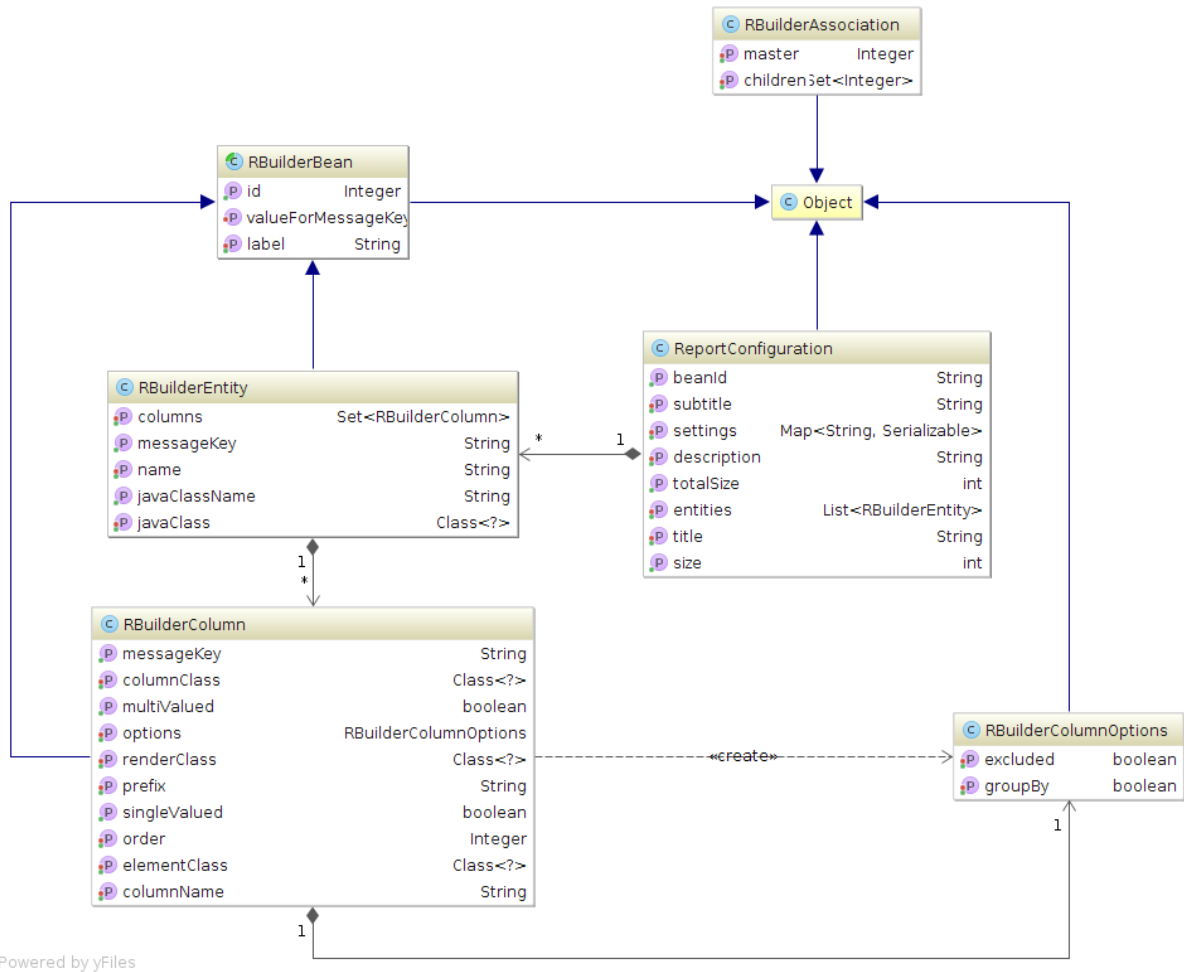
5. Generowanie raportu jest dostępne z tabeli zawierającej listę wszystkich raportów

Report należy w tym miejscu rozumieć jako obiekt domenowy, który służy do późniejszego do zapisanie wymaganych informacji do bazy danych oraz jako obiekt **Dynamic Jasper Report**. Celem dla którego tworzony jest ten typ obiektu leży w wykorzystanej bibliotece **DynamicJasper**. Aby raport mógł być zaprezentowany użytkownikowi musi on zostać w pierwszej kolejności skompilowany do pliku **.jasper*. Załadowania, a dokładniej odczytanie tego obiektu z zserializowanego pliku zapisanego w systemie plików jest wymogiem koniecznym i absolutnym aby sterowanie procesem tworzenia jednej z reprezentacji przekazać do szkieletu aplikacji **Spring**. Niemniej nie jest to jedyny wymóg. W specjalnej mapie, pod jasno określonymi kluczami, musi znaleźć się co najmniej źródło danych dla raportu spójne z jego budową. Powyższe powody generują wiele niedogodności jak konieczność przechowywania dodatkowych plików na serwerze oraz trudności w uogólnieniu niektórych aspektów projektowania nowego raportu.

Model Model danych przeznaczony dla **RBuilder** jest pewnym rozszerzeniem informacji o modelu danych biznesowych (domain object). Zawarte w nim informacje pozwalają na stwierdzenie następujących właściwości obiektów domenowych:

- nazwa tabeli,
- lokalizowana nazwa tabeli,
- atrybuty,
- powiązania z innymi modelami,

Późniejsze instancje obiektów zaprezentowanych na diagramie UML są wykorzystywane jako do przechowywania informacji niezbędnych do prawidłowego utworzenia konfiguracji raportu **ReportConfiguration**.

Rysunek 2: Diagram UML modelu danych *RBuilder*

Serwisy Serwisy **RBuilder**’a dostarczają metod dzięki którym możliwe jest wykonanie przygotowanie gotowego reportu w wybranej przez użytkownika reprezentacji, ale także utworzenie danych wymaganych przez kolejnego kroki przewodnika. Dostarczone usługi to:

- ustalenie możliwych typów w których można zrenderować wartość danej komórki / kolumny,
- tworzeniem obiektu domenowego w zależności od konfiguracji raportu,
- generowaniem instancji reprezentatywnego raportu

Funkcjonalność tej grupy klas do komponentu **RBuilder** można podzielić na następujące bloki:

Tabela 2: Bloki funkcjonalne modelu serwisów **RBuilder**

Grupa	Funkcjonalność
<i>Operation Management</i>	<p>Grupa Operation Management odpowiedzialna jest za instancjonowanie obiektu SReport w zależności od ilości wybranych dla konkretnego raportu. Lista klas:</p> <ul style="list-style-type: none"> • RBuilderOperation • RBuilderCreateOperation • SingleEntityRBuilderCreateOperation • MultipleEntitiesRBuilderCreateOperation
<i>Data Management</i>	<p>Klasy z grupy Data Management zostały zaprojektowane do pobierania danych takich jak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • informacje o typach obiektów domenowych, które można uwzględnić w raportach. Takie klasy adnotowane są przez adnotacje <i>ReportableEntity</i>, a ich lista udostępniana jest poprzez interfejs <i>ReportableEntityResolver</i>, • listę kolumn wraz z ich właściwościami takimi jak jej nazwą, nazwa dla wybranej lokalizacji językowej, typ danych przechowywanych w odpowiadającej jej polu w klasie, odpowiednie typu na które można rzutować dany typ. Informacje tego typu udostępniane są poprzez interfejs <i>ReportableBeanResolver</i>, • listą powiązań między modelami w uproszczonej formie na potrzeby wybierania tabel podczas projektowania raportu. Na obecną chwilę możliwe jest utworzenie jedynie nieprzechodnych powiązań opisanych na bazowym poziomie przez relacje klucz główny - obcy. Dane tego typu udostępnione są przez interfejs <i>ReportableAssociationResolver</i>.
<i>Dynamic Jasper Operation</i>	<p><i>JasperBuilderService</i> jest jedyną klasą tej grupy posiadającą dostarczającą możliwości utworzenia skompilowanego raportu typu JasperReport, który potem jest serializowany do systemu plików. Niemniej jego głównym zadaniem jest wkomponowanie w obiekty wyżej wymienionego typu takich danych jak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tytuł, • podtytuł, • opis, • język, • szerokość odpowiednich sekcji jak nagłówek, stopka itp., • lista kolumn, • lista kolumn według których dane mają być grupowane.
Następna strona...	

Tabela 2 – kontynuacja...

Grupa	Funkcjonalność
<i>View helper</i>	<p><i>ReportBuilderService</i> jest interfejsem serwisu, którego celem istnienia jest przekazania sterowania do modułu Operation Management celem utworzenia instancji obiektu domenowego SReport oraz wsparcie dla operacji renderowania raportu w konkretnej reprezentacji. Kiedy pierwsza z funkcji jest trywialna w kontekście złożoności służąc jedynie separacji zadań i zmniejszeniu kohezji klas, druga z wymienionych metod jest dużo bardziej złożona. Jej celem jest wykonanie następujących operacji celem uzyskania danych wymaganych przez moduł Spring renderującego raport w wybranej reprezentacji (PDF, HTML, CSV, XLS):</p> <ul style="list-style-type: none"> • pobranie obiektu domenowego z bazy danych dla danego numeru raportu, • deserializacja skompilowanego pliku *.jasper z systemu plików, • utworzenie źródła danych na podstawie informacji takich jak lista kolumn, ich typ, wybranych typ reprezentacji danych w kolumnie

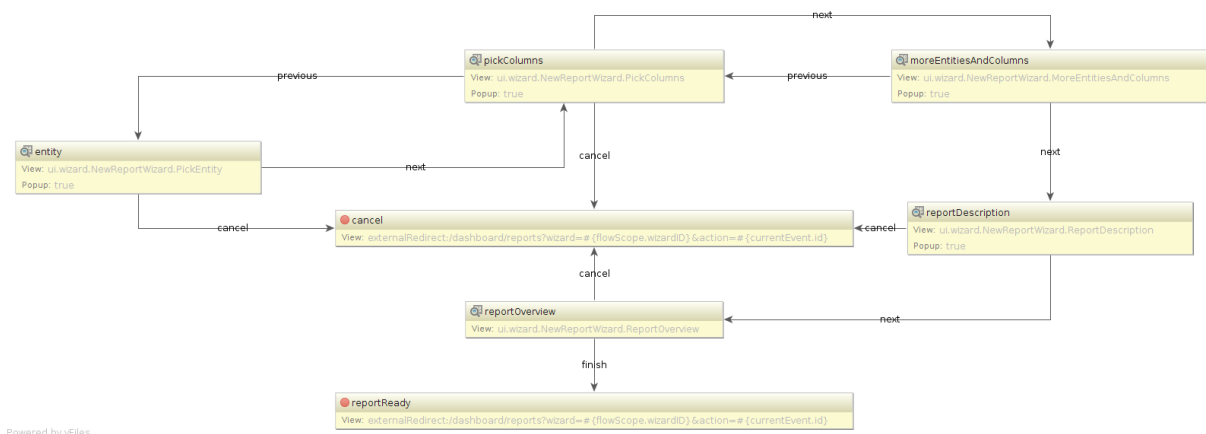
Widok Na tę część składają się następujące elementy:

- tabela z istniejącymi raportami ,
- przewodnik tworzenia nowego raportu ,
- specjalnie skonfigurowanego VIEWRESOLVER'a ².

Tabela (5.1.2) jest obiektem należącym do warstwy widoku, który został utworzony z użyciem komponentu tabeli. Zawiera ona dodatkowo akcje, umożliwiające operacje na raportach.

Przewodnik (5.1.2) został zaprojektowany na podstawie **Spring Web Flow**. Dzięki temu zbiór formularzy, na których definiuje się poszczególne elementy składowe gotowego obiektu REPORTCONFIGURATION stanowiącego bazę do generowania wybranej reprezentacji 5.1.2 raportu, jest logicznie połączony. Dodatkową korzyścią jest uzyskanie bezproblemowego wsparcia dla przetwarzania uzyskanych danych wejściowych po stronie serwera bez konieczności pisania własnej logiki do zarządzania komunikacją Ajax oraz możliwość przekazywania danych między kolejnymi krokami.

² ViewResolver - interfejs, które implementują specjalne klasy zadaniem których jest ładowanie widoków poprzez odwołanie m.in. do plików JSP, logicznych nazw widoków itp.

Rysunek 3: Logiczne połączenie kroków w przewodniku dla **RBuilder**

Każdy z kroków przewodnika wspiera odpowiednia klasa Java będąca specjalizowanym rozszerzeniem **FormAction** zarządzającą ustawieniom danych wejściowych dla formularza, walidacji i konwerterów. Ostatecznie rzecz jest szczególnie ważna ponieważ praktycznie wszystkie formularze zostały napisane aby wspierać wprowadzanie danych dla więcej niż jednego obiektu. Z uwagi na brak natywnego wsparcia ze strony szkieletu aplikacji **Spring** należało napisać odpowiednie metody samemu celem utworzenia z prostych łańcuchów znakowych poprawnych obiektów w danym kontekście.

```

private abstract class BaseConverter
    extends MatcherConverter {
    protected Set<RBuilderEntity> doConvert(final Set<String> list) {
        LOGGER.trace(String.format("converting with selected clazz=%s", list));
        Preconditions.checkNotNull(list);
        Preconditions.checkArgument(!list.isEmpty());
        final Set<RBuilderEntity> reportedEntities = Sets.newHashSet();
        for (final String beanIdentifierString : list) {
            final Integer identifier = Integer.valueOf(beanIdentifierString);
            final RBuilderBean bean = reportableBeanResolver.getReportableBean(identifier);
            if (ClassUtils.isAssignable(RBuilderEntity.class, bean.getClass())) {
                reportedEntities.add((RBuilderEntity) bean);
            }
        }
        return reportedEntities;
    }
}

```

Listing 16: Bazowy konwerter dla operacji **PickEntityFormAction** który tworzy z łańcuchów znakowych obiekty **RBuilderEntity**

Globalna - Warstwa konwersji

Warstwa konwersji typów jest modulem **Spring**, który wykorzystywany jest w momencie kiedy z obiektu typu A programista chce uzyskać obiekt typu B. Dobrym przykładem jest najczęściej moment w którym w kodzie JSP umieszczamy bezpośrednio nasz obiekt, korzystając z biblioteki tagów dostarczonej przez **Spring**. W tym momencie uruchamiany jest proces mający na celu konwersję obiektu do reprezentatywnej postaci łańcucha znakowego, który można będzie wkomponować do drzewa DOM. Jest to rozwiązanie efektywne niemniej

posiadające jedno uchybienie. W przypadku gdy programista chciałby uzyskać selektywny sposób, zależny od kontekstu w jakim znajduje się obiekt lub też chęci uzyskania wartości jednego z atrybutów, nie jest on w stanie osiągnąć zamierzonego rezultatu z uwagi na sposób w jaki działa konwersja typów. Znalezienie pierwszego konwertera, który jest w stanie przeprowadzić żadaną transformację kończy proces wyszukiwania. Nie oznacza to wcale, że uzyskany wynik będzie zgodny z oczekiwanym. Z tego powodu aplikacja demonstracyjna rozszerza istniejącą funkcjonalność przez umożliwienie selektywnego konwertowania między poszczególnymi typami. Na obecną chwilę zostało to zaimplementowane dla obiektów domowych, a klasą kontrolującą selektywny proces jest **PersistableConverterPicker**.

```

@LazyComponent
@Role(BeanDefinition.ROLE_SUPPORT)
public class PersistableConverterPicker {

    @Autowired
    private Set<PersistableConverter<?>> converters;

    @SuppressWarnings("unchecked")
    public <T extends Persistable> Converter<T, String> getConverterForSelector(final String key) {
        final Optional<PersistableConverter<?>> match = FluentIterable.from(this.converters).firstMatch(new Predicate<PersistableConverter<?>>() {
            @Override
            public boolean apply(@Nullable final PersistableConverter<?> input) {
                assert input != null;
                final PersistableConverterUtility annotation = input.getClass().getAnnotation(PersistableConverterUtility.class);
                return annotation != null && AnnotationUtils.getValue(annotation, "selector").equals(key);
            }
        });
        if (match.isPresent()) {
            return (Converter<T, String>) match.get();
        }
        return new DefaultPickedConverter<>();
    }

    @SuppressWarnings("unchecked")
    public <T extends Persistable> Converter<T, String> getDefaultConverter(final TypeDescriptor sourceType) {
        final Optional<PersistableConverter<?>> match = FluentIterable
            .from(this.converters)
            .filter(new Predicate<PersistableConverter<?>>() {
                @Override
                public boolean apply(@Nullable final PersistableConverter<?> input) {
                    assert input != null;
                    return input.matches(sourceType, TypeDescriptor.valueOf(String.class));
                }
            })
            .firstMatch(new Predicate<PersistableConverter<?>>() {
                @Override
                public boolean apply(@Nullable final PersistableConverter<?> input) {
                    assert input != null;
                    final PersistableConverterUtility annotation = input.getClass().getAnnotation(PersistableConverterUtility.class);
                    return annotation != null && String.valueOf(AnnotationUtils.getValue(annotation, "selector")).isEmpty();
                }
            });
        if (match.isPresent()) {
            return (Converter<T, String>) match.get();
        }
        return new DefaultPickedConverter<>();
    }

    private class DefaultPickedConverter<T extends Persistable>
        extends PersistableConverterImpl<T> {

        @Override
        public boolean matches(final TypeDescriptor sourceType, final TypeDescriptor targetType) {
            return true;
        }
    }
}

```

```

    }

    @Override
    public String convert(final Persistable source) {
        return source.toString();
    }
}
}

```

Listing 17: **PersistableConverterPicker** - koordynator selektywnej konwersji typów

PersistableConverterPicker posiada metody które pozwalają na wybór selektywnego konwertera do wykonania operacji transformacji. Zostało również zapewnione wsparcie dla istniejącej funkcjonalności, bez użycia selektora. Ta część realizowana jest w metodzie **PersistableConverterPicker#getDefaultConverter(...)**. Selektywne konwertery różnią się od normalnych jedynie użyciem specjalnej adnotacji, która pozwala na ustalenie, że:

- konwerter jest domyślny jeśli nie został zdefiniowany klucz,
- konwerter jest selektywny jeśli istnieje zdefiniowany klucz.

5.1.3. Plany rozwojowe

Aplikacja demonstracyjna jest obecnie na etapie dalszego rozwoju. Posiada szeroko zdefiniowane moduły zaprojektowane aby wspierać takie rejony jak:

- generyczna warstwa operacji bazodanowych,
- warstwa logiki biznesowej udostępnionej przez serwisy,
- moduł komponentów dla budowy tabel oraz stron obiektów domenowych,
- selektywna warstwa konwersji,
- tagi oddelegowane dla przewodników opartych o Spring Web Flow,
- model danych wraz z jego abstrakcyjną warstwą (interfejsy) do użytku zewnętrznego,
- moduł obsługujący funkcjonalność raportowania

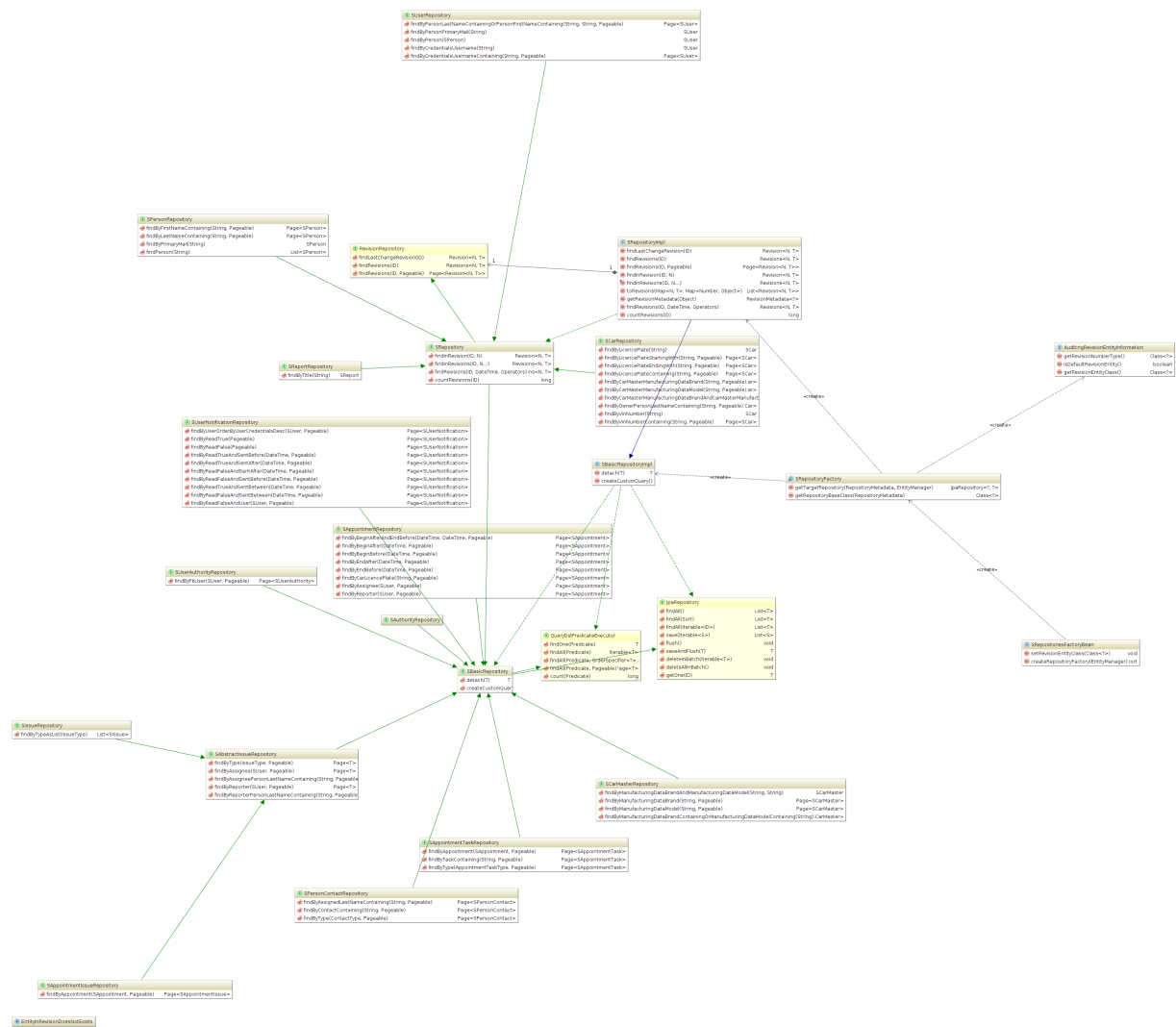
W większości przypadków uzyskana funkcjonalność jest jednak na etapie implementacji i niektóre z niedopracowanych elementów ulegną zmianie celem uproszczenia zarządzaniem złożonością projektu oraz usunięciem nadmiarowych klas oraz słabo konfigurowalnych części. Plany rozwojowe aplikacji zostały zestawione w poniższej tabeli.

Tabela 3: Plany rozwojowe aplikacji demonstracyjnej

LP	Moduł	Opis zmian
1	ComponentBuilder	<ul style="list-style-type: none"> • optymalizacja kodu oraz wsparcie dla cache'owania raz załadowanych • przeniesienie definicji stron do deklaratywnego języka XML. Będzie to możliwe po usprawnieniu działania selektywnych konwerterów oraz zwiększy możliwość zmian zgodnie z wymaganiami bez konieczności zmian w plikach Java, • prawdopodobne przeprojektowanie operacji ładowania strony obiektu domenowego. Na obecną chwilę ładowany jest gotowy widok, jednakże z uwagi na możliwie duży narzut przesłanych danych bardziej optymalnym rozwiązaniem jest załadowanie pojedynczo każdego z panelu zdefiniowanego na danej stronie, • przeniesienie kodu widoku stron domenowych do łatwiejszego w zarządzaniu oraz utrzymaniu kodu ExtJS
2	ComponentBuilder	<p>Połączenie kontrolerów odpowiedzialnych za obsługę żądań pochodzących od komponentów typu tabele oraz strony domenowe. Celem tego działania jest ujednolicenie adresów sugerujące, że oba moduły wywodzące się z tej samej rodziny klas oraz służą podobnemu celowi. Oddelegowania właściwego uzyskania wyniku zarówno w kwestii danych jak i definicji przez oddelegowane klasy.</p>
3	ComponentBuilder	<p>Wprowadzenie automatycznego mechanizmu generującego przekierowania do stron obiektów domenowych</p>
4	WebFlow	<p>Zaprojektowanie biblioteki wspierającej funkcjonalność Spring Web Flow dla biblioteki ExtJS. Decyzja podyktowana jest chęcią zminimalizowania użycia różnorodnych bibliotek JavaScript. Gotowa biblioteka byłaby udostępniona na licencji OpenSource.</p>
5	Selektywne konwertery	<p>Rozszerzenie możliwości selektywnych konwerterów o obiekty inne niż domenowego oraz wsparcie dla możliwości definiowana powtarzających się selektorów - kluczy w kontekście globalnym, ale unikatowych w kontekście danego obiektu podlegającego konwersji.</p>
Następna strona...		

Tabela 3 – kontynuacja...

LP	Moduł	Opis zmian
6	Kod ogólny	Usunięcie pozostałości nadmiarowego kodu, który pozostał po uaktualnieniu aplikacji do korzystania z najnowszej (4.0.0) wersji szkieletu aplikacji Spring. Dzięki wprowadzonym poprawkom oraz nowym funkcjom część istniejącego kodu możliwa będzie do zastąpienia przez kod szkieletu co zmniejszy stopień bezpośredniej zależności między aplikacją a framework’iem.
7	Widok	Wsparcia dla ExtJS - migracja istniejących komponentów warstwy widoku użytkownika do szkieletu aplikacji ExtJS. Prawdopodobnym wyborem będzie wykorzystanie ExtJS w wersji 4.x.x z uwagi na lepszą wydajność i większe możliwości biblioteki.
8	ReportBuilder	Zrezygnowania z ciężkiego w użyciu oraz utrzymaniu sposobu generowania raportów w aplikacji poprzez bibliotekę DynamicJasper . Przeniesienie bezpośredniego generowania raportów do tabel oraz inwestycja możliwych technologii do wykorzystania w przypadku eksportowania raportu do formatów takich jak HTML, CSV, PDF oraz XLS.
9	Wizard’y	Ukończenie wszystkich wymaganych kreatorów zarówno modyfikacja jak i tworzenia nowych obiektów domenowych
10	Terminarz spotkań	Ukończenie prac nad terminarzem spotkań. Obecna funkcjonalność pozwala na tworzenie obiektów, które następnie można przeglądać z użyciem kalendarza (podobny do używanego w programie Outlook).

Rysunek 6: Schemat repozytoriów aplikacji demonstracyjnej

Add the rest of UMLs

5.3. Metryki kodu

Kod aplikacji jest zbiorem funkcjonalności zaimplementowanych zarówno dla części serwerowej jak i klienckiej. Z tego powodu liczba linii kodu została podzielona na odpowiednie grupy zgodne z językami użytymi do stworzenia aplikacji demonstracyjnej.

5.3.1. Liczba linii kodu aplikacji

Tabela 4: Liczba linii kodu według języka programowania

Język	LOC	LOC (SC)	LOC (C)	LOC (EL)
<i>Java</i>	29555	16628	9136	3791
<i>JS</i>	1044	?	?	?
<i>JSP</i>	2122	?	?	?
<i>Razem</i>	32721	16628	9136	3791

LOC	Całkowita liczba linii kodu
LOC (SC)	Liczba linii kodu źródłowego
LOC (C)	Liczba linii komentarzy
LOC (EL)	Liczba linii pustych

5.3.2. Java

Zadaniem tabel 5.3.1 (dodać resztę) jest zobrazowanie złożoności projektu, którego celem prócz dostarczenie finalnej funkcjonalności, jest zaprojektowanie kilku modułów do późniejszej publikacji oraz wykorzystania w innych projektach. Projekt składa się z 5 głównych modułów:

- **AOP** - funkcjonalność opierająca się o *Aspect Oriented Programming*, działająca globalnie na całą aplikację i wspomagające niektóre z funkcjonalności, bez konieczności implementacji metod w konkretnych metod lub wykorzystywaniu statycznych metod różnych klas pomocniczych. Działanie klas tego modułu jest wysoce transparentne a funkcje wykorzystywane i odsperarowane od reszty aplikacji są wykonywane wspierając ją. Niemniej jest pewna znacząca różnica. Nie ma potrzeby bezpośrednio wprowadzania zależności między klasami wykorzystujący programowanie aspektowe a klasami objętymi ich działanie,
- **Core** - zbiór artefaktów (klas, klas abstrakcyjnych, interfejsów oraz typów wyliczeniowych) przeznaczonych do wykorzystanie w innych miejscach aplikacji celem dostarczenie właściwej funkcjonalności,
- **Server** - zadaniem klas tego modułu jest dostarczenie modelu danych, wsparcia jego walidacji oraz wersjonowania, definicje interfejsów repozytoriów oraz serwisów odpowiedzialnych za logikę biznesową oraz funkcjonalność dla operacji na plikach XML.
- **Web** - artefakty tego modułu stanowią zbiór zarówno klas wspomagających funkcjonalność warstwy MVC (wszelakiego rodzaju modelowania akcji dla warstwy widoku, pełna definicja modułu komponentów, definicje tagów wspierających przewodniki definiowane na bazie **Spring Web Flow**, moduł raportowania, czy też ostatecznie wszelakiego rodzaju klasy pomocnicze przeznaczone dla tak zwanych *interceptor*ów³.
- **WebMVC** - zbiór wszelakich artefaktów przeznaczonych do implementacji warstwy MVC. W zbiorze artefaktów tego modułu znajdują się między innymi kontrolery, konwertery danych, wspomniane już wcześniej *interceptor*y (korzystające z klas zdefiniowanych w modelu **Web** celem dostarczania danych dla widoków, definicje klas zajmują-

³ Interceptor - specjalne klasy które można wpiąć w dowolny etap wywołania danego widoku po adresie URI celem wprowadzenia danych bądź zmiennych

cych się dostarczaniem definicji oraz danych dla komponentów takich jak tabele i strony domenowe obiektów.

Strukturalne metryki kodu

Tabela 5: Liczba klas / Liczba linii kodu modułów

Moduł	LK	LOC	CD	D	TD
<i>Aop</i>	3/3	192/192	0	0	0
<i>Core</i>	13/1.86	628/89.71	0	0.25	0.25
<i>Server</i>	187/3.07	10806/183.15	0.82	3.32	23.48
<i>Web</i>	188/2.89	10803/166.20	0.3	3.28	14.01
<i>WebMVC</i>	37/2.85	2262/174	0	4.27	37.73

LK Liczba klas/Średnia liczba klas
 LOC Liczba linii kodu/Średnia liczba linii kodu
 D Średnia liczba cyklicznych zależności
 CD Średnia liczba zależności
 TD Średnia liczba zależności przechodnich

Metryka Chidamber Kemerer

Zadaniem metryki jest analiza następujących metryk kodu [8]:

- **WMC** - liczba metod zdefiniowanych w klasie,
- **DIT** - głębokość drzewa dziedziczenia,
- **SUB** - liczba bezpośrednich potomków w hierarchii dziedziczenia,
- **CBO** - stopień zależności od pozostałych artefaktów,
- **RFC** - responsywność klasy, czyli możliwość jej odpowiedzi na wywołania przez inne obiekty innych klas,
- **LCOM** - stopień kohezji, im wyższy oznacza większą zależność między poszczególnymi elementami

Tabela 6: Metryka Chidamber - Kemerer

Moduł	CBO	DIT	LCOM	RFC	SUB	WMC
<i>Aop</i>	0	1.00	2.33	12.00	0	6
<i>Core</i>	2.25	1.50	1.00	34.60	0.62	5.12
<i>Server</i>	6.50	2.35	1.64	282.30	0.77	7.16
<i>Web</i>	5.78	2.03	1.74	194.33	0.64	7.47
<i>WebMVC</i>	5.00	2.94	1.33	213.22	0.18	5.03
<i>Razem</i>	5.78	2.22	1.65	222.44	0.62	6.98

Na uwagę zasługują w tym miejscu niskie wartości takich współczynników jak **DIT** gdzie średnia wartość nie przekroczyła wartości 3 počawszy od korzenia wszystkich klas definiowanych w języku Java - **Object**. Przyjmuje się, że wartość graniczna dla większości aplikacji wynosi 5. Niemniej wartość średnia nie oddaje pojedynczych przypadków nadużyć. Większość przypadków występujących aplikacji demonstracyjnej, które przekraczają graniczną wartość, odnosi się do klas rozszerzających standardowe możliwości szkieletu aplikacji celem dostosowania ich do konkretnych przypadków użycia. Dzieje się tak w przypadku wprowadzanie wsparcia dla biblioteki **Apache Tiles 3** dla częściowego ładowania stron w szczególności dla modułów opierających się na **Spring Web Flow**. Inną grupą przypadków jest głębokość dziedziczenia przekraczająca przyjętą wartość w klasach opisujących biznesowy model danych. Fakt ten można pominąć z uwagi na to, że wspomniane artefakty służą wsparciu dla dziedziczenia wspólnych atrybut dla konkretnych gałęzi klas oraz tym, że są to w klasy definiujące, prócz wspomnianych już pól, metody dostępne takie jak popularnie nazywane **getter** oraz **setter**. W nielicznych przypadkach część funkcjonalności biznesowej została zamknięta w obiektach domenowych z uwagi na rozbieżność w sposobie przechowywania danych a typami jakie są udostępnienie zewnętrznym klasom.

W tym miejscu warto nadmienić o wartości jaką uzyskano dla wskaźnika **SUB**, który jest blisko związany z poprzednio omawianym **DIT**. Podczas gdy **DIT** opisuje głębokość drzewa dziedziczenia, co przekłada się na zwiększenie zarówno ilości atrybut jak i metod będących kandydatami do ponownego wykorzystania (nadpisanie), **SUB** odnosi się do szerokości drzewa dziedziczenia, czyli ilości dzieci będących bezpośrednimi potomkami analizowanej klasy. Przyjęto, że niska wartość **DIT** jest zdecydowanie lepsza od **SUB**. Tak też jest w przypadku aplikacji demonstracyjnej, gdzie wartości tych dwóch współczynników charakteryzują się następującymi wartościami **DIT=2.22** oraz **SUB=0.62**. Widać wyraźnie, że zdecydowana większość klas definiuje swoją rolę poprzez mechanizm polimorfizmu.

Największym problem aplikacji okazała się wysoka wartość współczynnika **RFC**. Im jest ona wyższa tym bardziej aplikacja narażona jest na błędy, a istniejąca złożoność utrudnia zrozumienie oraz testowanie aplikacji.

Metryka MOOD

Zadaniem metryk **MOOD** zostały zaprojektowane do mierzenia globalnej jakości projektu OOP[1]. Analiza projektu tymi metrykami jest szczególnie użyteczna dla dużych projektów zaprojektowanych z użyciem technik programowania obiektowego. Duża ilość klas projektu oraz istniejące na tym etapie plany rozwojowego sugerujące dalszy wzrost ilości linii kodu sprawiają, że powyższe analizy stanowią dobry wybór.

Tabela 7: Metryka MOOD

Projekt	AHF	AIF	CF	MHF	MIF	PF
X	100.0%	0.00%	0.00%	53.85%	0.00%	100.0%

AHF	Współczynnik enkapsulacji pól klas
AIF	Współczynnik dziedziczenia atrybutów
CF	Współczynnik powiązań
MHF	Współczynnik enkapsulacji metod
MIF	Współczynnik dziedziczenia metod
PF	Współczynnik polimorfizmu

Analiza wyników Na istotną uwagę zasługują dwa wskaźniki **PF=100%** oraz **MHF=53.85%**. Pierwszy z wyników odnosi się do polimorfizmu. Wynik jest z pewnością wskazuje na dobry projekt systemu ponieważ projekt wykazuje dużą abstrakcyjność co usprawnia późniejsze modyfikacje na poziomie zmiany sposobów realizacji konkretnych bloków funkcjonalnych. Jedyną stałą takiej zmiany jest interfejs opisujący rolę danej implementacji. Drugi ze wskaźników odnosi się współczynnika enkapsulacji metod. Obliczany jest z następującego wzoru:

$$MHF = 1 - \frac{\sum MV}{(C - 1)}$$

, gdzie **MV** - liczba klas gdzie dana metoda jest widoczna oraz **C** - ilość klas. Nie ma jednoznacznie przyjętej poprawnej wartości tej metryki, niemniej uznaje się, że im wyższa wartość tym jakość kodu jest większa, a potencjalne błędy skupione i łatwe do zlokalizowania. Z drugiej strony wysoka wartość oznacza wysoką specjalizację klas przy jednocześnie niskim poziomie funkcjonalności, która rozsiada jest między poszczególnymi elementami systemu.

6. Podsumowanie

Głównymi celami pracy było zaprojektowanie oraz przygotowanie aplikacji wspierającej warsztat samochodowy w zakresie zarządzania terminarzem wizyt, bazą klientów oraz informacjami o samym warsztacie oraz poznanie szkieletu aplikacji Spring jako kompleksowego narzędzia wspierającego tworzenie rozbudowanych aplikacji **Java EE**. Znaczenia oraz korzyści jakie przynosi korzystania z tego typu aplikacji nie sposób nie zauważyć. Dobrze zaprojektowana jest cennym dodatkiem wspomagającym pracę przedsiębiorstwa w zakresie zarówno chwili obecnej jak i analizy danych historycznych. Program obejmujący swym zasięgiem globalny aspekt misji danej firmy przy jednoczesnym dostępie do poszczególnych elementów.

W kontekście aplikacji demonstracyjnej nie udało się zrealizować wszystkich zamierzonych postulatów. Niemniej część z brakujących elementów, z uwagi na pracę oraz czas poświęcony na zaprojektowanie niewidocznych dla użytkownika elementów, co wcale nie umniejsza ich znaczenie, będzie możliwa do szybkiego wprowadzenia do gotowego rozwiązania. Pozostałe braki wynikają głównie z problematyki rozwiązania poszczególnych problemów i dla celu aplikacji demonstracyjnej zostały pominięte. Mimo że aplikacja przygotowana w ramach projektu inżynierskiego nie jest w pełni funkcjonalna to wiele z jej modułów oraz komponentów będzie stanowić o jej sile w momencie gdy braki zostaną uzupełnione. Generyczny kod, który znaleźć można praktycznie w dowolnym miejscu oraz nacisk położony na wykorzystanie zestawu bibliotek dodatkowych sprawiają, że późniejsze zmiany czy też usprawnienia nie będą trudne.

Udało się natomiast dobrze poznać podstawowe prawa i reguły rządzące pisaniem rozbudowanego projektu zarówno w sensie ogólnym oraz w kontekście framework'a Spring. Rzeczy, które mogą się wydawać trywialne, jak dobry dobór bibliotek, projekt przed implementacją, testy jednostkowe, a które zostały zaczerpnięte z zestawu **best practices** dla Spring pozwoliły zrozumieć na co zwracać szczególną uwagę oraz jak ważne mogą stać się małe pomyłki.

Bibliography

- [1] Fernando Brito e Abreu. *MOOD Metrics*. URL: <http://www.aivosto.com/project/help/pm-oo-mood.html>.
- [2] *c3p0 - JDBC3 Connection And Statement Pooling*. URL: <http://www.mchange.com/projects/c3p0/>.
- [3] Oracle Corporation. *Unified Expression Language*. 2013. URL: <https://uel.java.net/>.
- [4] Neal Ford. *Art of Java Web Development*. Manning Publications, 2004.
- [5] Daniel Rubio Gary Mak Josh Long. *Spring Recipes*. ISBN: 978-1-4302-2499-0. Apress, 2010.
- [6] *Java Persistence Query Language*. URL: <http://docs.oracle.com/javaee/7/tutorial/doc/persistence-querylanguage.htm>.
- [7] *JavaServer Pages Standard Tag Library*. URL: <http://docs.oracle.com/javaee/5/tutorial/doc/bnakc.html>.
- [8] Chidamber Kemerer. *Chidamber Kemerer object-oriented metrics suite*. URL: <http://www.aivosto.com/project/help/pm-oo-ck.html>.
- [9] Thomas Risber Jonathan L. Brisbin Michael Huner Mark Pollack Olivier Gierke. *Spring Data: Modern Data Access For Enterprise Java*. ISBN: 978-1-449-32395-0. O'Reilly, 2013.
- [10] Microsoft. *The Official Microsoft ASP.NET*. 2014. URL: <http://www.asp.net/>.
- [11] Roy Oshero. *The Art of Unit Testing*. ISBN: 978-1-933988-27-6. Manning Publications, 2009.
- [12] Wikipedia Project. *Christopher Alexander*. 2014. URL: http://en.wikipedia.org/wiki/Christopher_Alexander#Computer_science.
- [13] Dirk Riehle. "Framework Design: A Role Modelling Approach". PhD thesis. ETH Zrich, 2000.
- [14] Wydawnictwo Naukowe PWN SA. *Słownik Języka Polskiego*. URL: polish_dictionary.pl.
- [15] Pivotal Software. *Spring Framework Reference Documentation*. 2014. URL: <http://docs.spring.io/spring/docs/4.0.0.RELEASE/spring-framework-reference/htmlsingle/>.
- [16] Pivotal Software. *Spring Web Flow Reference Documentation*. 2014. URL: <http://docs.spring.io/spring-webflow/docs/2.4.x/reference/htmlsingle/>.
- [17] Pivotal Software. *Understanding HATEOAS*. 2013. URL: <http://spring.io/understanding/HATEOAS>.
- [18] Terracotta. *Ehcache - Documentation*. 2014. URL: <http://ehcache.org/documentation/index>.

Spis tabel

1	Adnotacje Spring opisujące poziom abstrakcji cache	16
2	Bloki funkcjonalne modelu serwisów RBuilder	31
3	Plany rozwojowe aplikacji demonstracyjnej	36
4	Liczba linii kodu według języka programowania	41
5	Liczba klas / Liczba linii kodu modułów	42
6	Metryka Chidamber - Kemerer	42
7	Metryka MOOD	43

Spis rysunków

1	Kontener Spring	9
2	Diagram UML modelu danych RBuilder	30
3	Logiczne połączenie kroków w przewodniku dla RBuilder	33
4	Schemat bazy danych aplikacji demonstracyjnej	38
5	Obiektowy model danych	39
6	Schemat repozytoriów aplikacji demonstracyjnej	40

Kody źródłowe

1	Przykład użycia tagów JSP	3
2	Przykład wymieszania logiki biznesowej oraz warstwy widoku w pliku JSP	4
3	JpaRepository	11
4	Spring HATEOAS - Przykładowa odpowiedź	13
5	Definicja kroku Spring Web Flow	13
6	Metoda <i>setupForm</i> dla Spring Web Flow	14
7	SCarMasterRepository - interfejs repozytorium dla modelu SCARMASTER . . .	21
8	SRepository - abstrakcyjne repozytorium wspierające dostęp do rewizji	22
9	SRepositoriesFactoryBean - fabryka repozytoriów dla implementacji własnej funkcjonalności	23
10	SPersonService - interfejs serwisu dla modelu SPERSON	24
11	Definicja <i>tile</i> - podstawowego elementu widoku	25
12	Plik JSP odpowiadający płytce ??	26
13	ComponentBuilder - korzeń hierarchii modułu komponentów	27
14	Obsługa żądania ComponentBuilder#getDefinition()	28
15	Obsługa żądania ComponentBuilder#getData()	28
16	Bazowy konwerter dla operacji PickEntityFormAction	33
17	PersistableConverterPicker - koordynator selektywnej konwersji typów	35